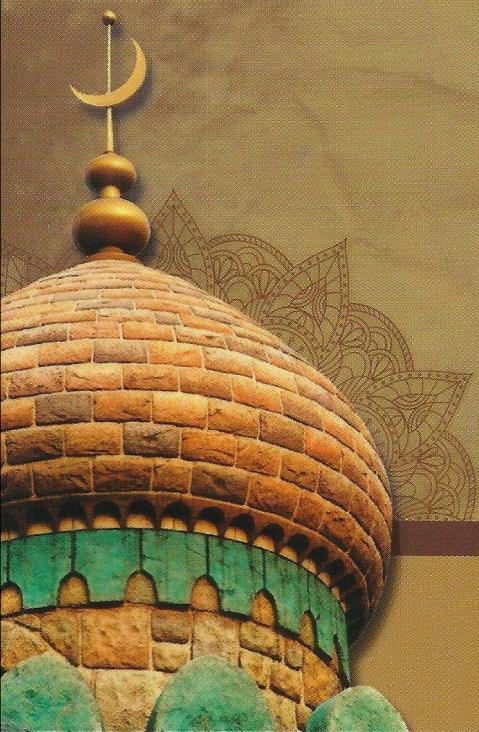

شوه حبند نامه

یان (۴۵) حهدیس د ته وحیدا خودی دا

ته حسین ئیراھیم دوستکی

تەۋدىيەت نامە

کتیب: ته و حیدنامه.

نقیسەر: ته حسین دۆسکى.

چاپ: چاپا ئىكى ١٤٣٧ مشەختى ٢٠١٥ زايىنى

چاپخانە: هاوار - دھۆك

ھەمارا سپارتى ل پەرتۇوکخانەيا بەرخانىيابان: (٢١٩٩)

بەرگ: فەرسەت زوبىر

تهوچیدنامه

یان (٤٥) هه دیس د ته وحیدا خودی دا

ته حسین ئیبراھیم دوّسکی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حەمد و سوپاسى بۆ خودى بن، خودايى عەرد و عەسمانان، و صەلات و سلام ل پىغەمبەرى وي بن، ول ھەقال و مالبات و دويكەفتىيەن وي.

کو مرۆقى باودى ھېبت کو خودايى عالەمنى (ئەللاھ) د ذاتى خۆ دا، و خودايى و ناث و سالۇخەتن خۆ دا، ئىكىنچى ب تىيىە، يىن بىن شىرك و ھەقالە، و يىن بىن ھەشقۇيف و وەكمەقە، ئەقەيە (تەوحيد)، و ئەف تەوحيدەيە ستۇينا ئىكىنچى سالۇخەتن باودىيەن دىيىسلامى دا، و مرۆقى ژ مۇسلمانان نائىيەتە ھەزماრتن ئەگەر ب دلى باودىيەن نەئىنت و ب دەقى ئەترافى نەكەت کو: خودى د رىووبييەت و ئولۇوهېيەت و ناث و سالۇخەتىن خۆ دا، يىن بىن شىرك و وەكمەقە.

و ژ بلى کو ئەف تەوحيد باودىيەكە د دلى دا و ئەترافەكە ب ئەزمانى دئىيەتە گۆتن، ويى ھندەك پىتىقىيەت خۆ ھەنە د ژيانا مرۆقى يا رۆزانە ژى دا بەرچاڭ دېت، ئەمۇي باودى ب تەوحيدا خودى ھېبت دېت ژيانا وي وەكى ژيانا وي كەسى نەبەت يىن باودى ب تەوحيدى نەھەي، تەوحيد ژيانا مرۆقى ھەمييى دىگۈھۈرت، باودىيەن دلى، ھزر و بىرىن عەقلى، كار و كريارتىن ئەندامىتىن لەمشى، و ئەخلاق و رەفتارىن سلۇوكى ژى..

و ھندەك بىر و بۆچۈون و گۆتن و كريار و رەفتار ھەنە دىزى قىن تەوحيدى، و دېنە ئەگەر کو تەوحيد ل نك خودانى ئىكجار نەمەيت، يان شىلى بىت، و حەتا مرۆقى مۇسلمان ل قىن چەندى يىن ئاگەھدار بىت، و باودىيە خۆ ب تمامى

بپاریزت، دڤیت ئهو بزانت پیتّقیین ته‌وحیدی چنه، و پیشکنیّین وئی ژی هەر وەسا.. و ئەگەر ئەم حەدیسیّین پیغەمبەرى -سلاف لى بن- بخوینین، و هەزرا خۆ تىیدا بکەین دى بىینىن وى گۈنگىيەكە مەزن دايە قىچەندى، و صەحابىيّین خۆ ب دورستى ل سەر تەوحيدى پەروەردە كېينە، و رېتك ل بەر وان روھن و ئاشكەرا كەرىيە، و صەحابى ژ بلى كوئەو ب چاۋوھنى و دلپاققۇ ل سەر وئى رېتكى چووبۇون، وان ئەو تشتى ژ پیغەمبەرى -سلاف لى بن- وەرگەرتى ب ئەمانەت و راستگۆبى بۆ مە ۋەگۆھاستىيە.. و د قىن نامەيا كورت دا (٤٥) حەدیسیّین پیغەمبەرى -سلاف لى بن- يىئن دورست ل دۆر تەوحيدى مە ھلېۋارتىنە و وەرگىراینە سەر زمانى كوردى، و ھندەك روھنكرنیتىن كورت دايىنى؛ دا تىيگەھشتىنا وان ياخى ب ساناھى بت، و بۆ زانىن پەربىيا ۋان حەدیسان مە ژ (كتاب الخمسين في توحيد إله العالمين) ياخى (أبو مالك الرياشى) وەرگەرتىنە.

ھېقييما مە ژ خودايىن مەزن ئەوه ئەو بەرئ مە بىدەتە رېتكا راست، و مە بکەتە ژ (ئەھلى تەوحيدى).

تەحسىن دۆسکى

دەسىپىتكا ذو الحجة ١٤٣٦

ئىخلاص و پاقزىيا ئىنېتلىق يا فەرەد دەھەمەل گۆتن و كرياران دا

(١) عن عمر بن الخطاب -رضي الله عنه- قال: سمعت رسول الله -صلى الله عليه وسلم- يقول: «إنما الأعمال بالنيات، وإنما لكل امرئ مانوى، فمن كانت هجرته إلى الله ورسوله، ومن كانت هجرته لدنيا يصيبها، أو امرأة ينكحها، فهجرته إلى ما هاجر إليه». ﴿

رواه البخاري ومسلم

ژ عومەرى كورى خەططابى -خودى ژى رازى بىت- دئىتىه قەگوھاستن، دېيىت: من گوه ل پىغەمبەرى بۇو -سلاف لىنى بن-، دىكۆت: ھەما كار ب ئىنېتانە، و ھەما ھەر مەۋەھىتى بۇ ھەيە يا وي كرييە دلى خۇ، ۋىچىغا ھەچىي مىشەختبۇونا وي بۇ خودى و پىغەمبەرى وي بىت، ئەملى مىشەختبۇونا وي بۇ دۇنىيەتى بىت دا بىگەھتى، يان ژىنلىكى دا مارە بىكەت، ئەملى مىشەختبۇونا وي بۇ وي تىشتىيە يىنى ئەملى بۇ مىشەختبۇرى.

بوخارى و موسىم قەدگۈھىزىن

ئەف حەدیسە ھندى دگەھىنت كۆچكى و خرابىيما ھەر گۆتن و كريارەكى ل دويىف ئىيەتا خودانىيە، ئەگەر وى ئىيەتەكا باش پىن ھەبت، ئەو گۆتن و كريار دى ژ وى ئىيە قەبۈلۈكىن، و ئەگەر ئىيەتا وى ياخاب بىت ئەو ژى نائىيەتە قەبۈلۈكىن، و ژ ھندەك حەدیسەن دى ئاشكەرا دېت كۆز بلى ئىخلاصا د ئىيەتى دا شەرتەكى دى ژى ھەيە بۆ قەبۈلۈكىندا گۆتن و كرياران ئەو ژى (ئىتاباعە) يەعنى: مروق د ھەمى كارىن خۆ دا دويىكەفتانا قورئان و سوننەتى بىكەت، و تىشتەكى د دىنى دا ژ نك خۆ دەرنەئىخت. ژ بەر قىچەندى ياخەرە ل سەر وى كەسىنى بېقىت تموحىيد و يەكتاپەرېسىيەكى دورست ل نك خۆ پەيدا بىكەت كۆ شەرتى ئىخلاص و ئىتاباعە ل نك خۆ پەيدا بىكەت.

ژ وان مفايتىن د قىچى حەدیسى دا ھەين ب كورتى:

- ١- ئەف حەدیسە دەليلە كۆ ئىيەت شەرتە بۆ ھەر كارەكى، و ئەو كارى عىيادەت بىت و بىن ئىيەت بىتەكىن نائىيەتە قەبۈلۈكىن.
- ٢- فەرە ل سەر موسىمانى بەرى كارەكى ئەو حوكىمى وى بزانت، كانى ئەو بىن دورستە يان نە، و يىچ رېتكەفتىيە د گەل شريعەتى يان نە، دا پېشى هنگى بزانت كانى ئەو وى بىكەت يان نە.
- ٣- ئىيەت ژ باودىيە؛ چونكى ئەو كارى دلىيە، و كارى دلى ژى ل نك سوننیان دكەفتە د بن رامانا باودرىيە ۋە.

تەوھىد حەقىقى خودىيە ل سەر بەنیيان

(٢) عَنْ مُعَاذٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ كُنْتُ رِدْفَ الْبَيْيِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - عَلَى حَمَارٍ يُقَالُ لَهُ: عَفِيرٌ، فَقَالَ: «يَا مُعَاذُ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ؟» قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: «فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشَرِّكُوا بِهِ شَيْئًا، وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذَّبَ مَنْ لَا يُشَرِّكُ بِهِ شَيْئًا» فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفَلَا أُبَشِّرُ بِهِ النَّاسَ؟ قَالَ: «لَا تُبَشِّرْهُمْ فَيَكُلُّوا».

رواه البخاري ومسلم

ز موعاذه خودى زى رازى بت دئىته ۋەگوھاستن، دېيىشت: ئەز د گەل پىغەمبەرى سلافلىنى بن ل سەر كەركى يىن سوباربۈوم دىگۆتنى: عوفەير، وي گۆت: ئەمى موعاذه، تو دزانى حەقى خودى ل سەر بەنیيان چىيە، و حەقى بەنیيان ل سەر خودى چىيە؟ من گۆت: خودى و پىغەمبەرى وي چىتىر دزانى، وي گۆت: حەقى خودى ل سەر بەنیيان ئەمۇھە پەرسىتنا وي بىھن و تىشىتكى بۇ وي نەكەنە شىرىك، و حەقى بەنیيان ل سەر خودى ئەمۇھە

ئەمو وى عەزاب نەدەت بىن تىشتنەكى بۇ وى نەكتە شرىك. ئينا من گۆت: ئەي پىغەمبەرى خودى، ئەرى ئەز مىزگىنىيىن ب قىچەندى نەدەمە مروۋان؟ وى گۆت: نە، تو مىزگىنىيىن نەدە وان دا ئەو خۇ نەھىلەنە ب ھېقىيىن قە.

بوخارى و موسىلم ۋەدگۈھەيىز

ئەف حەدىسە هندى دگەھىنت كۆئىكەمەين تىشتنى فەر ل سەر مۇسلمانى مۇكەللەف ئەوه ئەو تەوحيدا خودى د پەرسىننى دا بىكەت، و خۇرۇش شەركى بىدەتە پاش، و ئەو زىانا خۇرۇھەمەيىن ل سەر قى بناخەمىي ئاقا بىكەت؛ دا د دنیايىن دا دلرەخت بىثىت، و ل ئاخىرەتى سەرفەراز بىت، و دەمىن حەدىس دېيىت: حەقى خودى ل سەر بەنييىان مەخسەد پى ئەو تىشتنى خودى ل سەر بەنييىان كەرييە واجب، كۆ دېيت ئەو پى راپىن و بىكەن، و ھەزى گۆتنىيە كۆ بەنييىان چو حەق ل سەر خودى نىين، يەعنى: د شىانا وان دا نىينه ئەو تىشتنەكى ل سەر خودى واجب بىكەن، كۆ قىيت ئەو بىكەت.. بەلىن دەمىن حەدىس دېيىت: حەقى بەنييىان ل سەر خودى، ئەقە قەمنجىيەكە خودى د گەمل وان كرى كۆ تىشتكە بۇ وان ل سەر خۇ واجب كرى.

و دەمىن پىغەمبەر -سلاफ لىنى بن- دېيىرەتە موعادى: مىزگىنىيىن نەدە وان دا ئەو خۇ نەھىلەنە ب ھېقىيىن قە، مەخسەد پى ئەوه ئەگەر وان ئەف تىشتنە زانى بەلكى ئەو خۇ بەھىلەنە ب ھېقىيىا قىچەندى قە و د كرنا باشىيىان دا سىست بىن، و موعادى فەرمانا پىغەمبەرى -سلاف لىنى بن- ب جەئىنا و ئەف گۆتنە بۇ كەسىن نەگۆت، حەتا دەمىن كەفتىيە بەر مرنىز ژنوي وى ئەو گۆت ژ ترسىن هندى دا كۆ ب قەشارتنا قىچى زانىنى ئەو گونەھەكار بىت.

ژوان مفایین د ڦئي حمدیسني دا ههين ب کورتى:

- ۱- تموجيدا خودئ و ئيكتاپهريسييا وي واجبه‌که خودئ ل سهربهنييئن خو داناي دقييت ئهو پئي رابين.
- ۲- تهوجيدا خودئ و خو دويڪرنا ژ شركن پيڪشه دگريتاينه، و تهوجيد ب تمامي ب جهـ نائيت حهتا مرؤُث خو ژ شركن نهدته پاش.
- ۳- چي نابت مرؤُث خو ژ کارئ باش سست بکهٽ، و ب تنئ خو بهيلته ب هيقيبيا هندئ ڦه کو ئهو ژ ئهملئ تهوجيديتىه؛ چونکي د گەل باوهريسيي کارئ باش ڦئي تشههكى فەره.

ئىكەمین واجب ئەم بەرگىزىشىنىڭ تەوھىدە

(٣) عَنْ أَبْنِ عَبَّاسٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - لَمَّا بَعَثَ مُعَاذًا - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - إِلَى الْيَمَنِ، قَالَ: «إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ، فَادْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةٍ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ، - وَفِي رِوَايَةٍ: فَلَيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنَّ يُوَحِّدُوا اللَّهَ تَعَالَى - فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلَمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ أَفْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلَمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ أَفْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَاهُمْ فَرُدُّ فِي فُقَرَائِهِمْ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ، وَأَتَقِ دَعْوَةَ الْمُظْلُومِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ». ﴿

رواه البخاري ومسلم

عەبدىللاھى كورى عەبىاسى - خودى رىزى رازى بىت- دېيرىت:
دەمى پىيغەمبەرى - سلافلىقى بن- موعاز هنارىتىيە يەمەنلى گۆتنى:
تو دى چىيە نك مللەتكى خودان كىتابىن، ۋىجا تو بەرىنى وان بىدە
شاهدەيىسا كۈز خودى پىنۋەتر چو خودايىن حەق نىين و كۆئەز
پىيغەمبەرى خودىمە، و د رىوايەتكى دا ھاتىيە: ئىكەمین تىشتىنى

تو بمرئ وان ددهيئ بلا ئهو بت كوشو تموحيدا خودى بکەن، ۋېجا ئەگەر وان گوھدارى د وى چەندى دا كر تو ب وان بده زانين كوشو ل ھەر شەفەك و رۆزەكى پىنج نېڭىز ل سەر وان فەركىنى، ۋېجا ئەگەر وان گوھدارى بۇ وى چەندى كر تو ب وان بده زانين كوشو خودى خىرەك ل سەر وان فەركىيە ژ زەنگىنلىرىن وان دئىتە ودرگىرن و ل فەقىرىن وان دئىتە زەراندىن، ۋېجا ئەگەر وان گوھدارى بۇ وى چەندى كر تو خۆز مالى وان يىن باشتى بە پاش، و ھشىارى دوعايانا مرۆشقى مەزلىووم بى، چونكى د ناقبەرا وى و خودى دا چو پەردا نىن.

بوخارى و موسىم قەدگۈھىزىن

ل سالا (۱۰) مشەختى پىغەمبەرى - سلاف لى بن - صەھابىيەن خۆ موعاز هنارتە يەمنى؛ دا ئهو بەرى وان بەدەتە ئىسلامى، و دىنى نىشا وان بەدت، و خەلکى يەمنى ب رېكا حەبەشىيان بۇوبۇنە فەلە، لە پىغەمبەرى - سلاف لى بن - ئەول قىمى مەسىلەن ھشىارى كر دا ئهو بزانت دى چاوا گازىيىن گەھىنتە وان، و ئاگەھدارىيَا وى كر كوشىت ئەو بەرى ھەر تىشتنى كى تموحيدا خودى د پەرسىتنى دا نىشا وان بەدت، پاشى ستۇينىن ئىسلامى يېن سەرەكى ژى وەكى نېڭىزى و زەكتەن ب وان بەدەتە زانين.. و چونكى موعاز چووبۇو دا بىتە مەزنى وان پىغەمبەرى - سلاف لى بن - ئەو ژ زۆردارىيى دا پاش، و گۆتى: ھشىار بى زۆردارىيى ل وان نەكە، دا ئەو نەپەنەن ل تە نەكەن، چونكى ئەو كەسى زۆردارى لى دئىتەكىن، دوعايانا وى ب نك خودى قە دئىتە بلندكىن، و ئەو ئېكسەر دئىتە قەبۈللىكىن.

ژوان مفایین د ڦئي حمدیسني دا ههين ب کورتى:

- ١- تموحيدا خودئ ئيڪه مين واجبي شهريبيه يئن کو دقيٽ ئهه به رئ خهلكي بدھيني، و ئهو ئيڪه مين تشت بوو ههه مي پيغه مبهاران ڙئ دهست پئ کري، و هکي د ئايته کي دا هاتي: ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَأَجْتَنِبُوا الظَّلْفُوتُ ﴾ (النحل: ٣٦) ideo: ب راستي مه د ناث ههه مللته کي دا پيغه مبهاره ک هنارتيبه کو په رستنا خودئ بکمن و خوڙ ههه تشهه کي بدنه پاش يئن په رستن بوق دئيٽه کرن ڙ بلي خودئ؟
- ٢- دهمني مرؤٽ خهلكي بوق ڦي ديني داخواز دكهت، دقيٽ ئهو ب تشنٽي گرنگتر دهست پئ بکهٽ، و تشنٽي ڙ ههه ميان گرنگتر تموحيدا خودئ و خويٽار استنا ڙ شركتيء.
- ٣- پشتي تموحيدئ ستونينيئ ئيسلامي يئن سهره کي: نفیٽ، زکات، پروڙي، و حج دئيٽ.
- ٤- مهزن و کاري دهست دقيٽ گله ک خوڙ زوردارييٽي بدنه پاش، دا خهلك نفرینان لئي نه کهن، چونکي نفرینين وان يئن زورداري لئي دئيٽه کرن زوي قهبويل دبن.

تەوھیدا خودىڭ کوپرا ب طاغۇوتىڭ دخوازت

(٤) عَنْ طَارِقِ بْنِ أَشْيَمَ الْأَشْجَعِيِّ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ: « مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَكَفَرَ بِمَا يُعْبُدُ مَنْ دُونَ اللَّهِ، حَرُمَ مَالُهُ، وَدَمُهُ، وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ ». ﴿١﴾

رواه البخاري و مسلم

طارقى كورپى ئەشىيەمىت ئەشىجەعى - خودى زى رازى بىت- دېيىت: من گوه ل پىغەمبەرى سلاڻ لىنى بن- بۇ گۆت: هەچىيىن گۆت: (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) وَ كُفَرَ بِمَا يُعْبُدُ مَنْ دُونَ اللَّهِ، حَرُمَ مَالُهُ، وَدَمُهُ، وَحِسَابُهُ دئىيىتەكىن زى بلى خودى مالىنى وى و خوينا وى حەرام بۇو، و حىسىبا وى ل سەر خودىيە.

بوخارى و مسلم قەدگۈھىزىن

تموھيدا خودى نەھەما گۆتنەكە مرۆز ب دەقى ب تىنى دېيىت، ھەر چەندە گۆتنا (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) كلىلا وىيە، بىلەكى ئەو باودىيەكە دلى دا پەيدا دېت، و گۆتنەكە ب دەقى دئىيىتە گۆتن، و رەفتارەكە د ژيانى دا كار پىن دئىيىتەكىن، و ئەو كەسى بىيىت: (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) يەعنى: زى خودايىي مەزن پىيڭەتر چو تىشتەك نىنە پەرسەن ب حەقى بۆ بىيىتەكىن. ئەف گۆتنە ئەگەر يىا زى دل و باودى بىت، دەقىت ئەو

ئىكىا هند ژ خودانى خۆ چى بىكەت كو ئەم كوفرى ب طاغۇوتى بىكەت، و طاغۇوت ھەر تىشىتكە يىن پەرسىن بۆ بىيىتەكىن ژ بلى خودى، چ سەنەمەك بىن يان دار و بىرەك بىت، يان قەبر و دەلىيەك بىت، يان حەتا ھزر و بىرەك بىت! ئەم كەسى ب دەقى پەيىشا تەوحيدى بىيىت و ب كىيار شركى ب خودى بىكەت، ئەم كۆتن چو مفایى ناگەھىنتى، نە ل دىنلەي ئەم خوبىنا وى و مالىنى وى دپارىزت، و نە ژى ل ئاخىرەتى ئەم وى دېتە بەھەشتى.

ژ وان مفایىن د ۋىن حەدىسىن دا ھەين ب كورتى:

١- تەوحيدا خودى د پەرسىن دا ھندى دخوازت كو مەرۆڤ كوفرى ب ھەر تىشىتكە بىكەت يىن پەرسىن بۆ دېتەكىن ژ بلى خودى.

٢- كۆتن پەيىشا (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ب دەقى ب تىنى، و تىيىگەھەشتىنا مەعنائىما وى ئەگەر د ژيانا مەرۆڤى دا نەبىتە تىشىتكە عەمەلى، كو بىرەن مەرۆڤى بىدەتە كوفرا ب طاغۇوتى، ئەم چو مفایى ناگەھىنتە خودانى خۆ، و وى ناكەتە ئىك ژ (مۇھەممەد).

٣- ھەر كەسى تەوحيد ل نك خۆ پەيدا كر، و كوفر ب طاغۇوتى كر، ئەم وى مالىنى خۆ و خوبىنا خۆ پاراست، يەعنى: چى نابت كەس تەعدىيىن ل سەر مالىنى وى يان خوبىنا وى بىكەت، و مەعنائى ۋىن ئەم نىنە ھەچىيىن ۋىن چەندىن نەكەت مالىنى وى و خوبىنا وى حەلال دېت.. نەخىر! بەلكى ئەم ب مەسەلا بەخت و پەيمانان ۋە دېتەگىرىدان، وەكى د كىتىبىن فقى دا ب فەھى بەحس ژى دېتەكىن.

تەوھىد ئەگەردا چوونا بەحەشتىيە و شرك ئەگەردا چوونا جەھنەمىيە

(٥) عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الْمُوْجِبَاتُ؟
فَقَالَ: «مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ مَاتَ يُشْرِكُ
بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ». ﴿١﴾.

رواه مسلم

جابرى كورى عەبدىللاھى خودى رىزى رازى بىت- دېيىشت:
زەلامەك هاتە نك پىغەمبەرى سلافلىقى بن- و گۆتنى: ئەمۇ
ھەردو سالۇخەتىيەن بەحەشتىي و جەھنەمىي فەردىكەن چەنە؟ وى گۆت:
ھەچىيىن مەر و چو شىرىك بۇ خودى چى نەكىرىن ئەمۇ چوو بەحەشتىي،
و ھەچىيىن مەر و شىرىك بۇ خودى چى كىرىن ئەمۇ چوو ئاگىرى.

موسلم ۋەدگۇھىزىت

گومان تىيدا نىنە كوشىكا ب خودى مەزنىرىن گونەھە ژ مەرۆقى چى دېت،
وەكى د وى حەدىسى دا هاتى يابۇخارى ۋەدگۇھىزىت، دېيىشت: پىسيارا مەزنىرىن
گونەھەن ژ پىغەمبەرى سلافلىقى بن- هاتەكىرن، وى گۆت: كوتۇ ھەشكۈيفەكى بۇ
خودى (د پەرسەتىي دا) بدانى و وى تو بىي ئافراندى.

خودی مرۆڤ یې ئافاراندی دا ئمو پەرسىتىدا وى ب تىنى بىكەت، و ھەر جارەكَا وى ھەقالەك بۆ خودى د پەرسىتى دا دانا، و تىشتنى دى ئىينا رىزرا خودى مەعنَا وى ئەمۇ ئارمانج ب جە نەئىنا يَا ئەمۇ ژ بەر ھاتىيە چىكىرن، و شرك ب ھەر رەنگەكىن وى يې ھەبەت ھندى دگەھىنەت كە مرۆڤ چىكىيەكى دىئىنتە رىزرا خودى، و ئەقە مەزىنتىرىن زولمە، وەكى د ئايەتەكىن دا ھاتى: «إِنَّ الْقِرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ» (القمان: ۱۳) يەعنى: ھندى شركە زۆردارييەكى مەزىنە.

ڙوان مفایيتىن د ڦىن حەدىسى دا هەين ب كورتى:

- ١- بهىشەت و جەھنەم ب دەستىن خودىيە، و ئەمۇه ئىيىك ڙ ھەردۈيان بۆ بهىيىئ خۆ فەر دكەت.
- ٢- ئەگەرا مەزىنا چوونا بهەشتىن تەوحىدە، لەو ھەر كەمسەكىن بىرەت و وى خۆ ڙ شركىن دابته پاش و تەوحىد ب جە ئىينا بت، خودى دى وى بهتە بهەشتىن، و بەرۋۇڭىزى وى چەندىن ھەچىيىن ل سەر شركىن مەرت ئەمۇ دى ھىزىاي چوونا جەھنەمىت بت.

- ٣- مەخسەد ب شركىن ل ڦىيرى، و خودى چىتىر دزانت، شركا مەزىنە، ئەمۇا خودانى ڙ ئىسلامى دەردئىخت، ڙ خۆ ئەگەر شركا بچويكتىر بت -وەكى رىمەتىيىن- خودانى وى ل دويىش حەزىزىنا خودى دەمەنەت ئەگەر بىتىت دى بهتە جەھنەمىت، بەلىنى ئەمۇ ھەر و ھەر د جەھنەمىت دا نامىيەت.. و خودى زاناترە.

دواعايا ئىيكلۇ دە ۋ بلۇ خودۇ شركە

(٦) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَلِمَةً، وَقُلْتُ أُخْرَى، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - ﴿مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ نِدَادًا دَخَلَ النَّارَ﴾ وَقُلْتُ أَنَا: مَنْ مَاتَ وَهُوَ لَا يَدْعُو اللَّهَ نِدَادًا دَخَلَ الْجَنَّةَ.

رواه البخاري

عەبدىللاھى كورپى مەسعودى - خودى ئىزى رازى بىت - دېيىشىت:
پېيغەمبەرى - سلاحفى لىنى بن - گۆتنەك گۆت، و من ئىيکا دى گۆت،
وى گۆت: ھەچىيى مەر و وى ژىلى خودى دوعا ژ ھەشكۈيفەكى
دى كېيت ئەو چوو ئاكىرى. و من گۆت: ھەچىيى مەر و وى ژىلى
خودى دوعا ژ ھەشكۈيفەكى دى نەكېيت ئەو چوو بەھەشتى.

بوخارى ۋە مدگۇھىزىت

دوعا گازى و داخواز و خۆشكاندنه، و ئەم وەكى دئايىت و حەدىيسىن دورست دا هاتى - عىيادەتە، خودايى مەزن دېيىشىت: ﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ أَذْعُنُ أَنْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَّئَتْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ⑤ ﴾ (غافر: ٦٠)
يەعنى: خودايى ھەمە گۆتىيىھە: ھۆين دوعايى ژىمن بىكەن، ئەز دى د بىرسقى ھەمە
ئىيم، ھندى ئەلون يىن خۆ ژ پەرسىندا من بىلدىر لىنى دكەن، ئەم دى چىنە جەھنەمىنى

دره زیل و شهربازار. و پیغامبهر سلاف لئن بن- دبیثت: هه ما دعوا عیبادته..
 ژ بدر فی چهندئ هه ر کمسه کی دوعایین ژ ئیکی دی بکهت ژ بلی خودئ، مه عن
 وی ئهوه وی ئمو بۆ خودئ د پەرستنی دا کره هەشقویف و بەرانبەر، و ئەقە شرکە،
 ڤیجا چ ئهو ئیک صەنەمەک بت، یان قەبر و مەزارەک بت، یان کەسەکی مرى و
 نەئامادە بت، ئەگەر چ مرۆڤەکی چاک ژی بت، چونکی ئهو نەشین د ھەوارا
 مرۆڤى بیین.. و یا ژ فی ژی کریتتر ئهوه دەمئ ھندەک دبیثن: ئەم نە دوعایان
 ژ وان دکەین، بەلکی ژ بەر چاکییا وان ئەم وان دئیخینە د ناڤبەرا خۆ و خودئ
 دا؛ دا خودئ سەر خاترا وان مە ئازا کەت. و ئەشە عەینى گۆتنا موشركانە دەمئ
 قورئان ژی ۋەدگوھیزت کو وان دگوت: «مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيَقْرَبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْقَنَ»
 (الزمر: ۳) هه ما ئەم بۆ ھندى پەرستنا وان دکەین دا ئهو مە نیزىکى خودئ
 بکەن.

ژ وان مفاپین د ژنی حەدیسی دا ھەین ب کورتى:

۱- دعوا عیبادته، و دقیت عیبادت بۆ خودئ ب تنسى بت، و هەر
 کەسەکی ھندەک عیبادتى بۆ ئیکی دی ژ بلی خودئ پیشکیش بکهت، ئهو دى
 بتە موشىك.

۲- كرنا دوعایین ژ ئیکی دی ژ بلی خودئ، ئەگەرا چوونا جەھنەمیيە.
 ۳- دوعایا مرۆڤی دقیت ئیكسەر ژ خودئ بت، و چى نابت مرۆڤ ئیکی
 دی بیختە ناڤبەرا خۆ و خودئ د دوعایین دا؛ چونکی خودئ دبیثت: دوعایین
 ژ من بکەن ئەز دى د بەرسقا ھەوه ئېم، و نەگوتىيە: دوعایى ژ ئیکى باش بکەن
 دا ئهو واسطەيىن د ناڤبەرا من و ھەوه دا بکهت.

مهذنترین گونه‌هه ل نک خودگش شرکه

(٧) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَيُّ الدَّنْبِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ؟ قَالَ: «أَنْ تَجْعَلَ اللَّهَ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ» قَالَ: قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ خَافَةً أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ» قَالَ: قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «أَنْ تُزَانِي حَلِيلَةَ جَارِكَ».

رواه البخاري و مسلم

عهبدللاهی کوری مهسعوودی -خودی رئی رازی بت- دیئرث:
من پسیار ژ پیغەمبەرى -سلاف لى بن- کر: چ گونه‌هه ل نک
خودى ژ هەمییان مەزنترە؟ وى گۆت: کو تو هەشقىيەکى بۆ خودى
بىيىنى و وى تو بىن ئافراندى، من گۆتى: پاشى چ؟ وى گۆت: کو
تو زارۆكى خۆ بکۈزى ژ ترسىين ھندى دا کو خوارنى د گەل تە
بخوت، من گۆتى: پاشى چ؟ وى گۆت: کو تو خرابىسى د گەل
حەللا جىرانى خۆ بكمى.

بوخارى و موسىم قەدگۇھىزىن

مهزترین گونه‌ه ل نک خودئ ئهوه مروق ئىكى بىننە رىزا وى و بۇ وى بىكەتە هەقال و هەقكىيف، زى بىرسىت، و بىن زى ب ھېقى بىت، و دوغا و داخوازىن بۇ خۆ زى بىكەت، و مەزنى و كىيىتىيا قىن گونەھىن ز ھندى دئىت مروق دزانت خودىيە ئهو ئافراندى و رزقى دەدەتى و زين و مىندا وى ب دەستى ويىه، د سەر ھندى زى را ئهو پەرسىنە بۇ ئىكى دى ز بلى خودى، يان د گەل خودى پىشىكىش دكەت.

و پشتى قىن گونەھىن كوشتنا زارۋىكان ز ترسىن برسى دا دئىت، و ئهو مروققى قىن چەندى بىكەت، وى باودرىيەكا دورست نىنە كورزق د دەستى خودى دايىه، و ئهو سەرى خودى دەدت رزقى وى زى د گەل دەدت.

پاشى كرنا فاھيشا زنایى ب تايىەتى د گەل حەلا لا جىرانى دئىت، چونكى بناخە د جىرانى دا ئهوه جىران بىن زىن پېشىراست و ئەمەن بىت، و ئەقە خيانەتى ل خودى دكەت دەمى ئەمرى وى دشىكىنت، و خيانەتى ل جىرانى خۆ دكەت دەمى بىن ل نامويسا وى ددانت.

ژ وان مفایيىن د قىن حەدىسى دا ھەين ب كورتى:

- ١- مەزترین گونه‌ه ل نک خودى شركە.
- ٢- ز شركىيە مروق ئىكى بىننە رىزا خودى و پىشكەكتى ز پەرسىنە بۇ وى پىشىكىش بىكەت.
- ٣- ئەنجامى گونەھىن چۈونا جەھنەمېيە.

دېمەتلىرى شركا بچويكتىرى

(٨) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : « قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَنَا أَغْنَى الْشَّرَكَاءِ عَنِ الشَّرْكِ، مَنْ عَمِلَ عَمَلاً أَشْرَكَ فِيهِ مَعِيَ عَيْرِي تَرَكْتُهُ وَشِرْكَهُ ». »

رواه مسلم

ئەبۇو ھورەيرە - خودىئى زىن رازى بىت - دېیشت: پىغەمبەرى سلاف لى بن - گوت: خودايىن پاك و بلند دېیزت: ئەز بى منه تىرىنى شىركانىم ز شىركاتىيىن، ھەچىيىن كارەكى بىكەت و ئېكى دى تىدا د گەل من بىكەته شىرك، ئەز دى وى ھىلىم و شىركاتىيىا وى.

موسلم ۋەدگوھىزىت

(٩) عَنْ حَمْوَدِ بْنِ لَبِيدٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ : « إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمُ الْشَّرْكُ الْأَصْغَرُ » قَالُوا: وَمَا الشَّرْكُ الْأَصْغَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: « الرِّيَاءُ ، يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذَا جُرِزَى النَّاسُ »

بِأَعْمَالِهِمْ: اذْهَبُوا إِلَى الَّذِينَ كُنْتُمْ تُرَأَوْنَ فِي الدُّنْيَا فَانظُرُوا هَلْ
تَحْذِلُونَ عِنْدَهُمْ جَرَاءً؟ ﴿٤﴾

آخر جه أَحمد وابن خزيمة والبغوي

مه حمودي کوري له بيدی - خودی زئ رازی بت- دبیرت:
پیغه مبهري سلاف لئ بن- گوت: تشتئ ز همه میسی پتر ئهز زئ
درسم ل سهر ههوه شركا بچویکتره، گوت: ئمی پیغه مبهري خودی،
شركا بچویکتر چییه؟ وی گوت: ریمه تی، رۆژا قیامه تی ده منی
بمنی ب کارین وان دئینه جزادان، خودی دبیرته وان: هەرنە نك
وان یین ههوه د دنیایی دا ریمه تی بۆ دکر، و بهري خۆ بدهنی،
ھوین دئ جزا یەکی ل نك وان بین؟

ئە حمەد و ئىبن خوزەيمە و بهغەموی ۋە دگوھىزىن

ریمه تی ئهوه مرۆژ عبادەتەکى ز وان عبادەتان بکەت يىن خودی داناين
بۆ هندى دا خەلک مرۆژقى بىبىن و مەدھىن مرۆژقى بکەن، يەعنى: ب سەر فە
ئەو کارەكى باش دکەت، بەلىن د دل دا گونەھەكى دکەت، و جودايى د ناشېرا وى
و دورپاتىسى دا ئەو مرۆژقى دورپوي کارى باش ئاشكەرا دکەت و د دل دا
باودرى پى نىنە، مەعنە: ئىسلامى ئاشكەرا دکەت و كوفرى د دل دا ۋە دشىرت،
بەلىن مرۆژقى ریمة تكار باشىسى ئاشكەرا دکەت و باودرى زى پى ھەيە، بەلىن
گونەھى د دل دا ۋە دشىرت، و شەرت نىنە ئەف کارە خودانى خۆ ژ ئىسلامى
دەرىيخت، بەلىن چونكى ئەو د شكلنى خۆ يى سەرقە سەرقە دا وەكى شركىتىيە،
ز بەر كۆ ئارمانجا خودانى هند رازىبۇونا خودى نىنە هندى مەدھىن خەلکىنە،

پیغامبئری - سلاف لى بن - نافى وى كەت: شركا بچوپىكتەر. و دەمىن ئەم دېيىت: شركا بچوپىكتەر، مەعنە شركا مەزنتىر ئىھىيە، و شركا مەزنتىر خۇذ دىنى دەردئىخت و كافر دكەت، و ئەم ئەمە مەزۋەت ھەقكۈيفەكى بۆ خودى د پەستنى دا بدانت، و ئەفە ئەنگەن ئەنگەن ئەنگەن خودان تۆبە نەكەت.

و شركا بچوپىكتەر كۆ رېمەتىيە، دەرگەمە بۆ شركا مەزنتە، بەلكى خودان ل سەرى چو ھزرى بۆ نەكەت، حەتا هند خۇ دېيىت بىن چۈويە د ناش شركا مەزنتىر دا، وەكى بۆ نموونە: دەمىن ئەم كارەكى باش دكەت، و پېچەكى ئارمانجا وى ئەم بىن خەلک وى بىيىن و مەدھىن وى بىكەن، پاشى هيىدى بگەھتە وى دەرەجى ھەما ئىيەتا وى ب كارى بەس بىتە ئەم خەلک وى بىيىن، و ئەگەر خەلک وى نەبىيىن ئەم وى كارى نەكەت، و دووماھىيى ئارمانجا وى ئەنگەن باشىيىن نەمینت گوھدان و رازىبۇونا خودى، بەلكى خەلک و رازىبۇونا وان.. ئەفە خودانى بەر ب شركا مەزنتىر قە پال دەدت.. و خەطەرييا قى رەنگى شركى ئەنلىك دېيىت، مەزۋەتىن باش پى ئىيەن د سەر دا بىن، نە بىن خراب، لمۇ تىشتى ئەنلىك دېيىت، مەزۋەتىن باش پى ئىيەن د سەر دا بىن، نە بىن خراب، لمۇ تىشتى بىن ئەفە بۇو. و ئەگەر ئەم ترسىيىا بىن صەھابىيىن وى تۈوشى قى رەنگى شركى بىن، ئەرىن پا حالى خەلکى د بىن وان دا دى چ بىت؟

و ئەم كەسى ل سەر رېمەتىيە بىرەت و ئىت تۆبە نەكەت، حالى وى دى چ بىت؟

بەرسى: يَا دورستىر ئەم دى ئەنگۈنەكىاران ئىتە ھۇڭارتن، و ئاشكەمرايە كۆ رېمەتى ئەنگۈنەكىاران ئىتە ھۇڭارتن، و خودى بىن كەيە خۆيە، ئەگەر وى بقىيت دى وى عەفى كەت، و ئەگەر بقىيت دى وى عەزاب دەت.

و نه ژ ریمه‌تیبییه دهمن مرۆڤ کارهکى باش بۆ خودى دكەت، خەلک مەدھین مرۆڤى ژ بەر وى کارى بکەن، قىيىجا كەيىفا مرۆڤى بىت و بۆ مرۆڤى خۆش بت، ئەگەر هات و ئىنيهتا وى ب كرنا وى کارى د ئەصل دا ئەو نەبت خەلک مەدھین وى پى بکەن.

ژ وان مفایيىن د ۋىن حەدىسىت دا ھەين ب كورتى:

- ١- خودى چو منهت ب وى کارى نىنە يى شرك تىكىمل بۇو، و ئەو وى کارى قىبۈل ناكەت.
- ٢- ریمه‌تى شركا بچوپىكتىرە، و ئەو دەرگەھە بۆ شركا مەزنتر، و دېت هندەك جاران ئەو بەرى خودانى بىدەتە شركا مەزنتر.
- ٣- گونەها ژ ھەمېيان پىر دېيت مرۆڤى باش ژى بىرسەت ریمه‌تىبىيە، چونكى شەيطان ب وى رېتكى دېيتە چاكان.

دوعا عيادهته

(١٠) عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ -، عَنِ النَّبِيِّ - صَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ: «الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ ثُمَّ قَرَأً: وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَحِبْ لَكُمْ». **رواه أبو داود و الترمذی و ابن ماجه**

نعمانی کوری بهشیری خودئ رزی رازی بت- دییشت:
پیغامبری سلاف لی بن- گوت: همهما دعوا عيادهته، پاشی
ئەۋ ئايىته خواند ئەوا دییشت: خودايىن ھەوه گوت: دوغاين ژ من
بکەن، ئەز دى بەرسقا ھەوه ئېم.

- ئەبۇ داود و ترمذى و ئىبن ماجە قەدگۆھىزىن
- د حەدىسا شەشى دا بەحسى دوغاين ھاتەكىن، و ب كورتى مە بەحسى ۋىنى
حەدىسى و ۋىنى ئايىتى ژى كر، لەو ھەوجەبى ب دوبارەكىنى نىنە.
- ژ وان مفایىتن د ۋىنى حەدىسى دا ھەين ب كورتى:
- ١- دوعا عيادهتكىن گرنگە، دېيت ئەو بۇ خودئ ب تىنى بىتە پېشىشىكىن.
 - ٢- ھەچى كىسى خۆر دوغاين بىن منهت بکەت، و ژ خۆ نەگرت دوغايان
ژ خودئ بکەت، جەنلىقىسىنەمە.

بهايگ ته و حيدگ و کو ئەکەم خودانگ دېتە به حەشتلىڭ

(١١) عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ- عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -قَالَ: «مَنْ شَهَدَ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِّنْهُ، وَالجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، أَدْخِلُهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ عَلَى مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ».

رواه البخاري و مسلم

عوبادىيى كورىي صامتى -خودى رىزى رازى بىت- دېئىزىت:
پېغەمبەرى -سلاف لى بن- گۈت: هەچىيىن شاھدەيىى بىدەت كو ئەللاھە خودايى ب حەق، يىن ب تىنييە و وى چو شريك نىين، و كو مووحەممەد عەبدىي وىيە و پېغەمبەرى وىيە، و كو عيسا عەبدى خودى و بەننېيىن وىيە، و پەيىشا وىيە يا وى دايىھە مەرىيەمى و روحةكە ز وى، و كو بەھەشت پاستە، و ئاگىر پاستە، خودى دى وى بەتە بەھەشتى د سەر وى كارى را يىن وى ھەمى، (يان: ل دويىق وى كارى يىن وى ھەمى).

بوخارى و موسىم قەدگۈھىزىن

ئەف حەدیسە گۈنگى و بەھايىن تەھوھيدا خودى د پەرسىتى دا ئاشكەرا دكەت، كۆ مرۆڤ شاھدەيىنى بىدەت و بىرثت: (لا إله إلا الله) و مەعنایا فىن پەيقىن ئەوه مرۆڤ باوھرىيىن بىنەت كۆ خودايىن پەرسىن و گۇھدارىيىا وى دئىيىتەكىرن ب تىننى (ئەللاھە)، و چو شىرك وى د قىنچەندى دا نىين، نە ژ مiliاکەتان و نە ژ پىغەمبەران، و نە ژ چاكان. و شەرتىن ب جەئىنانا قى شاھدەيىنى ئەوه مرۆڤ ب تمامى د مەعنایا وى بگەھت، و باوھرىيىن پى بىنەت، و وى ب ئىخلاص بۆ خودى پىشىكىيىش بىكەت، و بىن راستگۆ بت تىدا، و حەززى بىكەت، و كارى ب پىتىقىيىتىن وى بىكەت، و بىن رازى بت ب هەر حوكىمەكتى ژ نك خودى قە بىت، و ب جە بىنەت.. شاھدەدانا ب قى رەنگى خودانى خۆھىزىا چۈونا بەھەشتى دكەت، ئەگەر چ وى هندهك كارى باش و هندهكى خراب ژى هەبت، و دەمنى ئەو دچتە بەھەشتى جەن وى ل وىرى دى ل دويىف كارى وى بىن باش بت.

ژ وان مفايتىن د قىن حەدیسى دا ھەين ب كورتى:

- ١- ئەف حەدیسە بەھايىن پەيقا شەھادتى (لا إله إلا الله) بۆ مە ئاشكەرا دكەت.
- ٢- باوھرى ئىنانا دورست ب قىن پەيقىن خودانى خۆھىزىا چۈونا بەھەشتى دكەت.

٣- ئەو مرۆققىن ژ ئەھلى تەھوھيدى بىت، و گۈنھە كىرىن، دبىت خودى رەھمىن پى بىبەت و ژ قەنجىيىا خۆئىكىسەر وى بېبەتە بەھەشتى، و دبىت هندى گۈنھەيىن وى ئەو وى بېبەتە جەھنەمەن پاشى بەرئ وى بىدەتە بەھەشتى. وەكى ژ حەدیسا بىت ئاشكەرا دبىت.

ئەھلەتەوھىدە

ھەر و ھەر نامىنە د جەھىنەمە لە دا

(۱۲) عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ-: «يُعَذَّبُ نَاسٌ مِنْ أَهْلِ التَّوْحِيدِ فِي النَّارِ، حَتَّىٰ يَكُونُوا فِيهَا مُحْمَّةً، ثُمَّ تُدْرِكُهُمُ الرَّحْمَةُ، فَيَخْرُجُونَ، وَيُطْرَحُونَ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ» قَالَ: «فَيُرْشُّ عَلَيْهِمْ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْمَاءَ، فَيَبْتُونَ كَمَا يَبْتُ الْغُشَّاءُ فِي حِمَالَةِ السَّيْلِ، ثُمَّ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ».

رواه أحمد والترمذى

جابرى كورى عەبدىللاھى -خودى زى رازى بت- دېيرىت:
 پىغەمبەرى -سلاف لى بن- گۆت: هندەك مەرۆف ژ خودانىن
 تەموھىدى د ئاگىرى دا دئىنە عەزابدان، حەتا ئەو تىدا دىنە رەزى،
 پاشى دلۋاقانى زى دىگرت، قىيىجا ئەو دئىنە دەرىخىستن، و ھاۋىتىن
 ل بەر دەرگەھىين بەھەشتىن. گۆت: قىيىجا خەلکى بەھەشتىن ئاۋى
 ب وان دا دەمن، و وەكى وي تۈزۈنى يىن لەھى د گەل خۆ دئىنت و
 دھاۋىتى بەر لىيىتىن نەلالان، د گاۋى دا ئەو شىن دىن.

ئەممەد و ترمذى ۋە دەگۈھىزىن

و دکی پتر ژ جاره کن د گەل مە بۆری، تەوحیدا خودى د پەرسىتى دا، ئىك ژ مەزىتىرىن ئەگەرىن چوونا بەحەشتىيە، و ئەث حەدیسە ئاشكەرا دكەت كو ھندەك مرۆش ھەنە ژ ئەھلى تەوحيدىنە، بەلىن چونكى وان د دنياين دا ئىسراپ د گونەهان دا كريوو، رۆزى قيامەتنى ئەو دچنە جەھنەمى و عەزابەكا دژوار دېيىن ھەتا و دکى كولىيى رەۋىسى لى دئىن، پاشى دلۋاقانى ژى دگرت و ئەمۇ دچنە بەحەشتى، ب وى پەنگى يىن حەدیس دېيىت.

ژ وان مفایيتىن د ۋىنى حەدیسەن دا ھەين ب كورتى:

- ١- تەوحيد ئەگەرا چوونا بەحەشتىيە.
- ٢- گونەھكارىن ئەھلى تەوحيدى ئەگەر رەحم ژى نەگرت دچنە جەھنەمى و دئىنە عەزابدان.
- ٣- ئەھلى تەوحيدى ھەر و ھەر د جەھنەمى دا نامىين، دەمەك دئىت رەحم ژى دگرت و دچنە بەحەشتى.

پسيار و هاريکاره بهس ڙ خودگه دئيئه داخوازکرن

(۱۳) عن ابن عباسٍ - رضي الله عنهم - قال: كُنْتُ خَلْفَ رَسُولِ الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَوْمًا فَقَالَ: «يَا عَلَامُ، إِنِّي أَعْلَمُكَ كَلِمَاتٍ: احْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظُكَ، احْفَظِ اللَّهَ تَحْذِهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَانْسَأْلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعْنَتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوْ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَفْعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَفْعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ، وَلَوْ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَصْرُرُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَصْرُرُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّ الصُّحْفُ». ﴿كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّ الصُّحْفُ﴾.

رواه الترمذی، وقال: هذَا حَدِيثٌ حَسْنٌ صَحِيحٌ.

عهبدللاھي کوري عهبياسي - خودى زئ رازى بت- دېيرٿت:
 رڙڙهه کي نهز ل پشت پيغمه بهري - سلاف لئى بن - بوم، وي گوت:
 خورتو! نهز دئ هندهک گوتنان نيشا ته ددم، تو خودى بپاريزه ئهو
 زئ دئ ته پاريزت، تو خودى بپاريزه دئ وي ل بهرا خو بیني،
 ئهگهر ته پسيارهک ههبت پسيارا خو ڙ خودى بکه، و ئهگهر ته
 داخوازا هاريکارييي کر وي ڙ خودى بخوازه، و تو بزانه ئهگهر
 ئوممهت کوم ببنت دا ب تشتهکي مفايي بگهينته ته ئهو
 ب تشتهکي مفايي ناگههينته ته ب وي تشتي نهبت يئ خودى بو

ته نفیسی، و ئەگەر ئەو كۆم بېت دا زيانەکى بگەھینته تە ئەو
نەشیت زيانى ب تىشىكى بگەھینته تە ب وى تىشى نەبىت يىن
خودى ل سەر تە نفیسی، قەلەم ھاتىھ راکىن و كاغەز ھشك بۇون.

ترمذى قەدگۈھىزىت، ودبىزت: حەدىسەكا دورستە

ئەقە ئىك ژ وان حەدىسىن مەزنە يىين پىپكىن سەرەكى يىين دىنى، و
شىرىەتىن مەزن د ناف خۆ دا ھل دىرىت، و ئەگەر مەرۆش ھزرا خۆ تىدا بىھەت دى
بىنت ھۇمارەكا دەرسىن گۈنگ تىدا ھەنە، وەكى: (تو خودى بىپارىزە، ئەو ژى دى
تە پارىزت)، (تو خودى بىپارىزە، ئەو دى دەمل تە بت)، (دوعا و پسيارا تە
بلا ژ خودى ب تىنى بت)، (هارىكاري د وان كاران دا يىين بەس خودى دشىت
بىھەت ژ خودى ب تىنى دئىتە داخوازكىن)، (دېيتىت مەرۆڤى باوەرى ب قەدەرا
خودى ھەبىت).

ژ وان مفایيەن د ۋىن حەدىسى دا ھەين ب كورتى:

۱- دېيتىت ھەر ژ بچوبىكاتى ئەم عەقىدە و بىر و باوەرىن دورست نىشا
زارۇكان بىدەپ، و وان فىرى وى تىشى بىكەين يىن ئەو مفایى بۆ خۆ ژى بىيىن
د ژيانا خۆ دا.

۲- دوعا و پسيار، و داخوازا هارىكارييە د وان تىستان دا يىين بەس
خودى دشىت بىھەت، دېيتىت ژ خودى ب تىنى بىتەكىن.

۳- خواتىنا ئىستغانەيى و ھېقى و دوعايى ژ ئىكىن دى ژ بلى خودى
شركە، دېيت ئەھلى تەوحيدى خۆ ژى بىدەنە پاش.

کارین خوده بو کەسەر ژ بلىٰ وە نائينه پالدار

(١٤) عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنْيِ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - أَنَّهُ قَالَ: صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَّةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلَةِ، فَلَمَّا أَنْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ، فَقَالَ: « هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ » قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ: « قَالَ أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ، فَأَمَّا مَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ، فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ بِالْكَوْكِبِ، وَأَمَّا مَنْ قَالَ: بِنُوءٍ كَذَا وَكَذَا، فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي وَمُؤْمِنٌ بِالْكَوْكِبِ ».

رواه البخاري و مسلم

زېيدى کورى خالدىن جوهەنى خودى زى رازى بت- دېئىزت:
پىغەمبەرى - سلاف لى بن- نېڭىشا سېيىدىن ل حودەيىسىنى ل بەرا مە
كر، پشتى كۈرىشىنى هندەك باران ھاتى، و دەمىت ئەمو ژ نېڭىزى
خلاص بۇرى ئەمول مەرقان زقىرى و گۆت: ھوين دزانن خودايىن
ھەمە چ گۆت؟ وان گۆت: خودى و پىغەمبەرى وى زاناترن،
پىغەمبەرى - سلاف لى بن- گۆت: وى گۆت: ژ بەنیيىن من

هندک بسوونه خودان باودر ب من و هندک کافر، ئەوئى گۆتى:
ژقەنجى و دلۋقانىيا خودى باران ل مە بارى، ئەو ئەوه يىن
باودرى ب من ئىنای، و كوفر ب ستىرى كرى، و ئەوئى گۆتى:
باران ب فلان ستىرى و فلانى ل مە بارى، ئەو ئەوه يىن كوفر
ب من كرى و باودرى ب ستىرى ئىنای.

بوخارى و موسلم قەدگوھىزىن

باران كەرمەكە خودى د گەل بەنىيەن خۇ دكەت، و ژ وي پېشەتر كەس
نەشىت بارانى بىارىنت، و ھەر كەسەكى ۋى كارى بۆ ئىيىكى دى پالدەت و بىزەت:
فلان (تشتى) باران ل مە باراند. ئەو هنگى وي ئەو تشت كە شرىك بۆ خودى؛
چونكى وي كارەكى ب تىنى خودى دشىت بكەت بۆ ئىيىكى دى پالدا.. و پېغەمبەر
سلاخلىقىن- د فى گۆتنا خۇ دا ئىشارەت دا ستىران؛ چونكى هندك كەسىن
خۆ ب ستىرناسىيىن دئىننەدەر ھەنە ھزر دكەن ئەگەر ستىر ب فلان رېنگى بۇون
دى باران ئىيت، وەكى وان يىن تالعى باش و خراب ب ستىران قە گىرىددەن، يان
پاشەپۇزى خۆ ب لقىن و هاتن و چۈونا ستىران قە د بورجان دا گىرىددەن.

ھەچى مرۆۋەكىن ھزر بكەت كو ستىر ب لقىنەن خۆ تالعى وي دورست
دكەن، و ئەون بارانى ددهن نە كو خودى، ئەو كافر دبت و ژ ئىسلامى دەركەشت،
و ھەچىيىن ھزر بكەت خودىيە بارانى ددهت، بەللى سەتىر ب خويە بارانى ددهت
(يەعنى بىزەت: ئەگەر فلان ستىر چوو فلان بورجى سەدا سەد باران دى ئىيت) ئەقە
كافر دبت كوفرا بچوپىكتىر، يەعنى: ئەو ژ ئىسلامى دەرناكەشت، بەللى دېتىت ژ بىر
نەكەين كوفرا بچوپىكتىر گەلهك جاران دبته ئەو دەرگەھ يىن كوفرا مەزنەر تىپا
دەرباس دبت.

لەو يَا دورستەر ئەمە مەرۆڤ ھاتنا بارانى بۆ خودى پال بدهت، و باوەر بکەت كۆئۈدە فىن نۇمەتى دىگەل بەنييىن خۆ دكەت، چى گافا وى قىا و ب چى رېنگى وى قىا.. راستە خودى بۆ ھەر تىشەكى ئەگەرەكى ددانت، بەلىنى ئىنان و بىندا ئەگەران ھەر ب دەستى وىيە، و دەمىن وى دېقىت تىشەكى بکەت ئەگەرەكى بۆ پەيدا دكەت.. چەند جاران ھەمە دەتىيە ل چلىق ھاشىئى دەمىن عەسمانى ساھى، د ناقبەرا چاڭ و بروپىان دا خودى ھندەك عەوران دەھارۋوت و بارانەكە وەسا زى دبارىنت بەلكى خۆ ل زېستانان زى چو بارانىن ھند بۆش نەئىن؟

قېجىا دېقىت ھەر دەم دوعا يَا مەز خودى بت و بەرى مە ل دەرگەھىت رەحما وى بت.

ز وان مفایيىن د فىن حەدىسى دا ھەين ب كورتى:

١- ھەر كەسەكى كارەكى بەس خودى دشىت بکەت بۆ ئىتكى دى ز بلى وى پال بدهت ئەمە كافە.

٢- پالدانا ھاتنا بارانى بۆ سېتىران ھندەك جاران دبته كوفرا مەزنتر، يَا كو خودانى زى دىنى بى بار دكەت، و ھندەك جاران زى دبته كوفرا بچويكتر، يَا كو خودانى تۈوشى گۈنەھەكا مەزن دكەت.

٣- دېقىت مە باوەرى ھەبت كۆ خودىيە بارانى دبارىنت، و ئەمە وان ئەگەران پەيدا دكەت يېن د پشت ھاتنا بارانى را ھەين، لەو دېقىت هيقى و دوعا يَا مەز وى ب تىنى بت.

ئاشكەرا كرنا تمامكەرىن تەوھىدە

(١٥) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : «عَرِضْتُ عَلَيَّ الْأُمَمُ، فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ وَمَعَهُ الرَّهْطُ، وَالنَّبِيَّ وَمَعَهُ الرَّجُلُ وَالرَّجَلَانِ، وَالنَّبِيَّ لَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ، إِذْ رُفِعَ لِي سَوَادٌ عَظِيمٌ، فَظَنَّتُ أَنَّهُمْ أُمَّتِي، فَقِيلَ لِي: هَذَا مُوسَى وَفَوْمَهُ، فَنَظَرْتُ فَإِذَا سَوَادٌ عَظِيمٌ، فَقِيلَ لِي: هَذِهِ أُمَّتَكَ وَمَعَهُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ»، ثُمَّ نَهَضَ فَدَخَلَ مَنْزِلَهُ فَخَاطَ النَّاسُ فِي أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ صَحِبُوا رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ وُلِّدُوا فِي الْإِسْلَامِ وَلَمْ يُشْرِكُوا بِاللَّهِ، وَذَكَرُوا أَشْيَاءَ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - ، فَقَالَ: «مَا الَّذِي تَخُوضُونَ فِيهِ؟» فَأَخْبَرُوهُ، فَقَالَ: «هُمُ الَّذِينَ لَا يَسْتَرْقُونَ، وَلَا يَتَطَيِّرُونَ، وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ»، فَقَامَ عُكَاشَةُ بْنُ حَمْصَنٍ، فَقَالَ: ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ، فَقَالَ: «أَنْتَ مِنْهُمْ؟» ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ آخَرُ، فَقَالَ: ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ، فَقَالَ: «سَبَقَكَ بِهَا عُكَاشَةُ».

رواه البخاري و مسلم

عهبدللاھي کورپى عەبباسى -خودى ژ هەردویان رازى بت-

دېيىش: پىغەمبەرى -سلاف لى بن- گۆت: مللەت بۆ من ھاتنە
بەرچاڭكىن، من پىغەمبەرەك دىت چەند مەزقەك د گەل دا بۇون،
و پىغەمبەرەكى دى زەلامەك دو د گەل دا بۇون، و پىغەمبەرەك
كەس د گەل دا نەبۇو، ھنگى رەشاتىيەكە مەزن بۆ من ھاتە
نىشادان، من ھزر كر ئەمەتتا منه، بۆ من ھاتە گۆتن: ئەقە
مۇوسا و مللەتنى وينە، من بەرى خۆ دايىن رەشاتىيەكە مەزن من
دىت، بۆ من ھاتە گۆتن: ئەقە ئۆممەتە تەنە، و حەفتىن ھزار د گەل
وان دا ھەنە بىن حىساب و بىن عەزاب دچنە بەحەشتىن. پاشى ئەو
رەبۇو و چوو مالا خۆ، ئىنا خەلکى دان و ستابىن د وان دا كر
ئۇيىن بىن حىساب و عەزاب دچنە بەحەشتىن، ھندهك ژ وان گۆت:
بەلکى ئەو ئەو بن يېن ھەقالىننېيا پىغەمبەرى خودى -سلاف لى
بن- كرى، و ھندهكان گۆت: بەلکى ئەو بن يېن ل سەر دەمىن
ئىسلامىن بۇين، و چو شريك بۆ خودى چى نەكرين، و ھندهك
تىشىن ودى وان گۆتن، ئىنا پىغەمبەر -سلاف لى بن- ب سەر
وان ۋە ھات و گۆت: ئەو هوين بەحسى چ دەكەن؟ وان سوجىتە خۆ
بۆ گۆت، پىغەمبەرى -سلاف لى بن- گۆت: ئەو ئەون يېن داخوازى
ژ كەسى ناكەن كوب وان ۋە بخوينت، و بىن ئىفلەھى و
رەشىننېيى د چو تىستان دا نابىن، و خۆ دەيتىنە ب ھېقىيَا خودى
ۋە. عوكاشەيىن كورى موحىنى رەبۇوقە و گۆتنى: دوعا بۆ من بىكە
ئەز ژ وان بىم، وي گۆتنى: تو ژ وانى. پاشى زەلامەكى دى رەبۇوقە

و گوتى: دعوا بۇ من بىكە ئەز ژ وان بىم، وي گوتى: عوکاشەمى بەر
تە راکر.

بۇخارى و موسىلم قەدگۈھىزىن

ئەقە خەونەك بۇو پىيغەمبەرى -سلاف لىنى بن- دىتى، و خەونىن پىيغەمبەران
وەحىنە، وي ئەو پىيغەمبەرى دىتن يېن د گەل مللەتىن خۆ دچنە بەحەشتى، و وەسا
دىارە كۆئىمەتا موحةممەدى و يَا مووسای -سلاف لىنى بن- ژەممى ئۆممەتاتان
پېرن، و د ناڭ ئۆممەتا موحةممەدى دا -سلاف لىنى بن- حەفتىن ھزار كەمس ھەنە
بىيى كۆ حىسىب د گەل بىتەكىن يان بىنە عەزابدان دچنە بەحەشتى، و ئەف كەسە
وەكى پىيغەمبەرى ب خۆ سلاف لىنى بن- بۇ مە ئاشكەرا كى ئەمۇن يېن كۆ
ب دورستى خۆ دەھىلەنە ب ھىقىيىا خودى ئە، و ئەقە تامامىيىا تەھىيدىيە، و
پىيغەمبەرى -سلاف لىنى بن- د فىن گۆتنا خۆ دا سالۇخەتكىن سەرەتكى و دو يېن
تامامكەر بۇ ۋان كەمسان دەسىنىشانكەن، سالۇخەتكىن سەرەتكى ئەمۇ باودرىيىا وان
ب خودى و قەددەرا وي ھند يَا موكىمە ئەمۇ د ھەممى كار و بارىن خۆ دا خۆ دەھىلەنە
ب ھىقىيىا خودى ئە، و وان قەناعەت ھەيە كۆ ھەر تىشەتكىن ژ لايىن خودى ئە
بگەھتە وان باشىيىا وان تىدا ھەيە، و ھەچىيى ب دورستى خۆ بەھىلتە ب ھىقىيىا
خودى ئە خودى تىرا وي ھەيە، پشتى ھنگى: ئەمۇ داخوازى ژ كەسىنى ناكەن كۆ
ب وان قە بخۇينىن، چۈنكى دېت ئەف داخوازى ب رەنگەتكى نە يې ئېكىسەر نىشانى
ھندى بىت كۆ وان ب تامامى خۆ نەھىتلىيە ب ھىقىيىا خودى ئە، (و قەيدى ناكەت
ئېك ب مرۆڤى ئە بخۇينت ئەگەر مەرۆڤ وى چەندىن زىن نەخوارەت، وەكى
عائىشىايى ب پىيغەمبەرى ئە خواندى)، ھەر وەسا ئەمۇ رەشىبىنى (و تەشائومى)
ب چو تىستان ناكەن، و نايىزىن: ئەگەر مە فلان تىشت دىت مەعنە وى ئەمۇ دى بىن

ئىفلەھى ئىيىتە رېنكا مە، يان فلان جە و فلان كەس تىشىتەكىن كورپ و بىن ئىفلەھە؛
چونكى ئەم دىغاننى باشى و خرابى، و خىر و شەر د دەستى خودى ب تىنى دايىه.

ژ وان مفایيىن د ۋىتى حەمدىسىتى دا ھەين ب كورتى:

- ١- ھندەك مرۆڤ ھەنە ژ ئۆممەتا ئىسلامى بىن حىساب و عەزا دچنە
بەھەشتى.
- ٢- ئەم كەسىن بىن حىساب و عەزاب دچنە بەھەشتى ئەمۇن يېئىن تمامىيَا
تەوھىدى ل نك خۆ پەيدا كرى.
- ٣- ژ تمامىيَا تەوھىدىيە مرۆڤ ب دورستى خۆ بەھىلتە ب ھىقىيَا خودى
قە، و باوەر بىكەت كو باشى و خرابى ب تىنى د دەستى وى دانە.

تەوھىد دادىيە و شرك زۆردارىيە

(١٦) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ: الَّذِينَ ءامَنُوا وَلَمْ يُلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ، شَقَّ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَاحِ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَقَالُوا: أَيْنَا لَا يَظْلِمُ نَفْسَهُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -: «لَيْسَ هُوَ كَمَا تَظُنُونَ، إِنَّمَا هُوَ كَمَا قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ: يَبْشِّرَ لَا تُشْرِكُ بِاللَّهِ إِنَّ الْقِرْآنَ لَظَلْمٌ عَظِيمٌ».

رواه البخاري و مسلم

عەبدىللاھى كورى مەسعودى -خودى ژى رازى بىت- دېيىشت:
دەمىن ئەو ئايىت ھاتىيە خوارى ئەوا دېيىشت: ئەۋىن باودرى ئىنلى
و زۆردارى تىكەلى باودرييما خۇ نەكىرى، ئەوان تەناھى بۇ وانە و
ئەو ئەون يېئىن ب ھىدايەت ھاتىين. ئەقەل سەر صەھابىيەن
پىغەمبەرى -سلاف لىنى بن- ياب زەحمەت بۇو، و وان گۆت: كى
ژ مە ھەيە زۆردارىيەن ل خۇ نەكەت؟! ئىنما پىغەمبەرى -سلاف لىنى
بن- گۆت: ئەو ياب وەسا نىنە وەكى هوين ھۆز دەمن، بەلكى ئەو

ئەمە يى لوقمانى گۆتىيىه كورى خۇ: ئەمى كورى من شركى ب خودى نەكە هندى شركە زۆردارىيەكا مەزىنە.

بۇخارى و موسىلم قەدگۈھىزىن

دادى و عەدالەتا ژ ھەمېسىن مەزىنلى ئەمە مەزىنلى خودى د پەرسىتنى دا بىكت، و بىرانبىرى وى زۆردارىيَا ژ ھەمېسىن مەزىنلى ئەمە مەزىنلى شرىكىكى بۇ خودى د پەرسىتنى دا بىدانت، ژ بەر قىچەندى خودايىن مەزىن د ئايىتاتا (٨٢) يىن دا ژ سوورەتا (الأنعام) ئاگەھەدارىيَا مە دكەت و دېيىشت: ﴿الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَمْ يَلِمُسُوا إِيمَانَهُمْ إِلَّا لِئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ﴾، يەعنى: ئەمەن باوەرىيەكا دورست ب خودى ئىنلەي، و ئەمە باوەرىيَا خۇ ب چو رەنگىتىن شركى خراب نەكى، ئەوان تەناھىيىا ژ عەزابى و ھيدايەت بارا وانه.. و ئەقە بناخەيەكى سەرەكى د باوەرىيَا ئىسلامى دا بىنەجە دكەت ئەمۇ ژى ئەشقىيە: تەموحىد پىكاكا بەھەشتىيە، و شركى پىكاكا جەھنەمېسىيە.

و دەمىن صەھابى خەلھەت د قىئى ئايەتىن گەھشتىن، و ھزرکرى كو مەحسەد ب زۆردارىيەن ھەر زۆردارىيەكە يا ھەبت، پىغەمبەرى -سلاف لىنى بن- مەعنایا ئايەتى يى دورست بۇ وان دىيار كر.

ژ وان مفایيەن د قىئى حەدىسى دا ھەين ب كورتى:

- ١- تەموحىد ھيدايەتى و چۈونا بەھەشتىن ب دەست خودانى ۋە ئېنىت.
- ٢- شرك ھيدايەت و تەناھىيىن ژ دەست خودانى دەردئىخت.
- ٣- ئەمۇ باوەرىيَا شرك تىيەكەل دېت چو مفایىي ناگەھىننە خودانى خۇ.

نەزد دەقىيت بۇ خودىگۈز بىت

(١٧) عَنْ عَائِشَةَ - رضي الله عنها -، عَنِ النَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ: «مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَأُطِيعُهُ، وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَهُ فَلَا يَعْصِيهِ».

رواه البخاري

عائيشا -خودى زى رازى بىت- دىيىرت: پىغەمبەرى -سلاف لى
بن- گۆت: ھەچىيىن نەزر كىرت كو گوھدارىيا خودى بىكەت، بلا
گوھدارىيا وي بىكەت، و ھەچىيىن نەزر كىرت بىن ئەمرييما وي
بىكەت، بلا بىن ئەمرييما وي نەكەت.

بوخارى ۋەدگوھىزت

نەزر (النذر) د زاراھى شەرعى دا ئەھو مەرۋەنى موكەللەف خۆ مەجبور
بىكەت كو تىشتەكىن نە يېن واجب ل سەھر وي ئەھو بۇ خودى بىكەت، وەكى كو بىيىت:
نەزر بىت ل سەھر من ئەز دەھ رۆزىيىن سوننەت بۇ خودى بىكەت. و ئەقە رەنگەكىن
طاعەت و عىيادەتىيە، لموا دەقىيت ئەھو بۇ خودى بىت تىنى بىيىت پىشىكىشىكىن، و
ھەچىيىن نەزرەكىن نە بۇ خودى بىدەت دى كەفتە د شرکىن دا، وەكى كو بىيىت: نەزر
بىت ل سەھر من قوربانەكى بۇ فلان مەزارى بىدەم.. و ژ ۋەن حەديسا بۆرى ئاشكەمرا
دېت كو ھەچىيىن ل سەھر خۆ نەزر كىرت كو ئەھو تىشتەكىن وەسا بىكەت طاعەتىن

خودئ تيدا بت، وهکي نثيقىز و رۆژىيەن سوننەت بلا ئەو نەزرا خۆ ب جەـ بىنت، و
ھەچىيەن تىشەكىن وەسال سەر خۆ نەزر كېيت كى بىن ئەمرييَا خودئ و گۈنھە تىدا
بت بلا ئەمو وى نەزرى ب جەـ نەئىنت.

و هەر چاوا بت نەزر چو خىرى د گەل خۆ نائىنت، وهکى د حەدىسەكىن دا
ھاتى، و ئەو تىشى خودئ ل سەر عەبدى خۆ لازم نەكىرت، يا باشتىر ئەمە وى
ل سەر خۆ لازم نەكەت، و ئەگەر دلىنى وى چوو كرنا باشىيەكى ھەما بلا ئەمە وى
بىكەت بىن ل سەر خۆ لازم بىكەت.

و ئەمە تىشەكى باش ل سەر خۆ بىكەت نەزر و ب جەـ نەئىنت، دېپىت ئەمە
كفارەتا سويندى بىدەت، ژ خۆ ئەگەر وى نەزرا خۆ ب شەرتەكى قەـ گىيدا، وەكى
كىو بىزىت: ئەگەر فلان تىش بىز من چىبىو ئەز دى فلان خىرى دەم.. ئەگەر هات و
ئەم تو تىش بىز وى چىبىو دېپىت ئەمە نەزرا خۆ ب جەـ بىنت، يان كفارەتا سويندى
بىدەت، و ئەگەر ئەمۇ تو تىش بىز وى ب جەـ نەھات، ئەمە نە دەكت نە وى.. و
دېپىت ئەمۇ بىزانت كى دەمىن ئەمۇ تو تىش بىز وى چى دېت ئەمۇ نە ژ بەر وى نەزرى چى
دېت يان ئەمۇ دى دەت، و چ وى ئەمە نەزر دابا يان نەدابا ئەمۇ تو تىش دا چى بىت؛
چونكى قىددەرا خودئ ل سەر بۈويە.. لەم ئەم دېپىزىن: چو خىر ب نەزرى ۋە
نائىت.

ژ وان مفایيەن د ۋەن حەدىسى دا ھەين ب كورتى:

- ١- ئەگەر مەرقۇلى سەر خۆ نەزر كى عىيادەتەكى بىز خودئ بىكەت، بلا ئەمە
نەزرا خۆ ب جەـ بىنت.
- ٢- و ئەگەر وى ل سەر خۆ نەزر كى بىن ئەمرييَا وى بىكەت بلا وە نەكەت.

ڏ ترسا که فتنا د شرکاً دا عیباده تلخ خوداً ل جھاً شرکاً نه که

(١٨) عَنْ ثَابِتِ بْنِ الصَّحَّافِ الْأَشْهَلِيِّ الْأَنْصَارِيِّ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: نَذَرَ رَجُلٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَنْ يَنْحَرِ إِلَّا بِيُوَانَةَ، فَأَتَى النَّبِيَّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -، فَقَالَ: إِنِّي نَذَرْتُ أَنْ أَنْحَرَ إِلَّا بِيُوَانَةَ، فَقَالَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -: «مَهْ كَانَ فِيهَا وَتَنْ مِنْ أَوْنَانِ الْجَاهِلِيَّةِ يُعْبُدُ؟» قَالُوا: لَا، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -: «أَوْفِ بِنَذْرِكَ، فَإِنَّهُ لَا وَفَاءَ لِنَذْرٍ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَلَا فِيهَا لَا يَمْلِكُ ابْنُ آدَمَ». .

رواه أبو داود

ثابتی کوری ضه حاکی ئەشمەلی یىن ئەنصارى خودى زى رازى بت- دېیشت: زەلامەکى ل سەر دەمى پېغەمبەرى - سلاف لى بن- نەزر كىرسو كو ئەمەنەدەك حىشتران ل (بوانەيىن) سەرژى كەت، قىجا ئەمەنەتە نك پېغەمبەرى - سلاف لى بن- و گۆتنى: من نەزر كىرىيە كو هندەك حىشتران ل بوانەيىن سەرژى كەم، پېغەمبەرى - سلاف لى بن- گۆتنى: صەنەمەك ژ صەنەمەيىن جاھلييەتى ل وىرىئى هەبۇو عىبادەت بۇ بىتەكىن؟ گۆتنى: نەختىر، وى

گوت: جهڙنه ک ڙ جهڙنین وان ل ويئي دهاته گيڙان؟ گوتون: نه خير، پيغه مبهري سلاف لئي بن- گوتئي: نه زرا خو ب جهـ بينه، و ئهـ نه زرا بي ئهـ مريبيا خودئ تيـدا بت نائيـته بـ جـ ئـينـانـ، وـ نـهـ زـرـكـرـناـ وـيـ تـشـتـيـ ڙـيـ يـيـ كـوـ نـهـ يـيـ مـرـؤـقـهـيـ بتـ.

ئـبـوـوـ دـاوـودـ ڦـهـدـگـوهـيـزـتـ

بوانه جـهـهـ کـهـ دـکـهـفـتـهـ نـيـزـيـكـيـ باـزـيـرـيـ (ـيـهـنـبـوعـيـ) ئـهـويـ دـکـهـفـتـهـ سـهـرـ دـهـرـيـاـيـاـ سـوـرـ دـ نـافـبـهـرـاـ مـهـدـيـنـيـ وـ مـهـكـهـنـيـ دـاـ، وـ زـلاـمـهـکـيـ لـ سـهـرـ خـوـ نـهـزـرـ کـرـبـوـوـ ئـهـوـ هـنـدـهـکـ حـيـشـتـرـانـ بـوـ خـودـيـ لـ وـيـ جـهـيـ بـکـهـتـهـ قـورـبـانـ، وـ گـاـثـاـ وـيـ پـسـيـارـاـ ڦـيـ نـهـزـراـ خـوـ ڙـيـ پـيـغـهـ مـبـهـرـيـ سـلـافـ لـئـيـ بنـ کـرـيـ، کـانـيـ ئـهـوـ چـ بـکـهـتـ؟ـ پـيـغـهـ مـبـهـرـ تـرسـيـاـ ئـهـوـ جـهـ دـ جـاهـلـيـيـهـتـيـ دـاـ جـهـيـ صـهـنـهـمـهـکـيـ بـتـ خـمـلـكـيـ جـاهـلـيـيـهـتـيـ بـتـ، وـيـ صـهـنـهـمـيـ سـهـرـزـيـ کـرـبـنـ، يـاـنـ ڙـيـ ئـهـوـ جـهـيـ جـهـڙـنـهـ کـاـ خـمـلـكـيـ جـاهـلـيـيـهـتـيـ بـتـ، هـهـرـ جـارـ ئـهـوـ لـ وـيـرـيـ گـهـهـشـتـبـنـهـ ئـيـكـ وـ حـيـوـانـ سـهـرـزـيـ کـرـبـنـ، لـهـوـ ئـهـفـ پـسـيـارـهـ ڙـيـ کـرـ. وـ ڙـيـقـيـ پـسـيـارـاـ وـيـ دـئـيـتـهـ زـانـيـنـ کـوـ ڦـهـکـوـشـتـنـاـ قـورـبـانـيـ بـوـ خـودـيـ لـ وـيـ جـهـيـ موـشـرـکـ قـورـبـانـاـ بـوـ صـهـنـهـمـيـنـ خـوـ يـاـنـ جـهـڙـنـيـنـ خـوـ يـيـنـ جـاهـلـيـ سـهـرـزـيـ دـکـهـنـ، کـارـهـکـيـ دـورـسـتـ نـيـنـهـ؛ـ چـونـکـيـ ئـهـوـ دـبـتـهـ پـيـكـ بـوـ خـودـانـ باـوـهـرـيـ کـوـ ئـهـوـ هـيـيـدـيـ هـيـيـدـيـ بـهـرـ بـ شـرـکـيـ ڦـهـ بـچـتـ.

ڙـ لـاـيـهـکـيـ دـيـ ڦـهـفـ حـهـدـيـسـهـ هـنـدـيـ دـگـهـهـيـنـتـ کـوـ چـاـثـلـيـكـرـنـاـ کـافـرـانـ -ـوـهـلـهـوـ بـ ئـنـيـهـتـهـکـاـ باـشـ ڙـيـ بـتـ-ـ چـيـ نـابـتـ، وـ چـاـثـلـيـكـرـنـاـ کـافـرـانـ بـ هـنـدـيـ دـبـتـ مـرـؤـقـهـ چـاـفـ لـ وـانـ بـکـهـتـ دـ عـهـيـدـيـنـ وـانـ دـاـ، چـ جـلـكـيـنـ وـهـکـيـ يـيـنـ وـانـ بـکـهـتـ بـهـرـ خـوـ، يـاـنـ سـهـرـ وـ بـهـرـ خـوـ وـهـکـيـ يـيـنـ وـانـ لـئـيـ بـکـهـتـ، يـاـنـ وـهـکـيـ وـانـ پـيـ وـ رـهـسـمـيـنـ جـهـڙـنـيـ بـگـيـرتـ.

ژوان مفایین د فن حمدیسی دا ههین ب کورتی:

۱- ئەمو رېکىن بەرى مەرۆڤى دەدەنە شرکى دەقىت مەرۆڤ خۇزى بەدەتە پاش،
ئەگەر خۇپەرسەتتا خودى ژى بىت ل وى جەسى يى مۇشرك صەنەمەتىن خۇلىنى
دپەرىسىن.

۲- حەرامە بۆ مۇسلمانى وى تىشتى بىكەت يىن چاقلىيكتىن كافران تېدا بىت.
۳- دورستە مەرۆڤ جەھەكى بۆ دانا نەزرا خۇ دەسنىشان بىكەت، ئەگەر خۇ
وى جەسى چو تايىەتنەندىيىن خۇ نەبن ژى.

مهلهوونه يەلۇ قوربانان نه بۇ خودۇ بىدەت

(١٩) عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ -،
قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ: «لَعْنَ اللَّهِ
مَنْ دَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ، وَلَعْنَ اللَّهِ مَنْ آوَى مُحْدِثًا، وَلَعْنَ اللَّهِ مَنْ لَعَنَ
وَالْإِلَيْهِ، وَلَعْنَ اللَّهِ مَنْ غَيَّرَ مَنَارَ الْأَرْضِ».

رواه مسلم

ئەمیرى خودان باودان عەلييى كورى ئەبۇو طالبى -خودى-
زى رازى بت- دېيىزت: من گوه ل پىغەمبەرى بۇو سلاڭ لىنى بن-
گۆت: خودى لەعنەت ل وى كىرىنە يىن قوربانان نە بۇ خودى
قەكۈزىت، و خودى لەعنەت ل وى كىرىنە يىن وى كەسى بەھۋىيىت
يىن تىشىتەكى ل دىنى زىيەدە كەت، يان كارەكتى خراب د ناڭ
ئۆممەتى دا پەيدا كەت، و خودى لەعنەت ل وى كىرىنە يىن
لەعنەتان ل دەيك و بايىن خۆ بىكەت، و خودى لەعنەت ل وى
كىرىنە يىن توخوب و نىشانىن عەردى بگوھۇرت.

موسلم ۋەدگوھىزت

قەكۈشتىنا حەيوانى و دانا وى وەك قوربان، رەنگەكتى عىبادەتىيە، مەرۆف
خۆ پى نىزىكى خودى دكەت، و ھەچىيى قوربانەكتى بىدەت نە بۇ خودى، ۋېجا

چ بۆ صەنەمەکى بىت، يان ژى بۆ مەزارەكى بىت، يان بۆ مەزنەكى بىت.. ئەفە شرکە و خودان پىن ژ دينى دەركەفت، و ئەو تەعدىيىھە ل سەر حەقەكى ژ حەقىن خودى، لەو خودى لەعنەت ل وى كەسى كىرىنە يېن ب قىنى چەندى راپىت.

ھەر وەسا حەدیس ئىشارەتى دەدەتە هندهك گونەھىن دى ژى يېن خودانى ھېزىشى لەعنەتا خودى دەمن، ئەو ژى ئەفەنە: حەواندن و پىشەۋانىيىبا بىدەعەچى و تاوانباران و ھارىكارىيىبا وان ل سەر خرابىيىبا وان، و گەھاندىن نەخۇشىيىب بۇ دەبىابان ب رېكاكا گۇتنى ئاخفتتىن كىرىت و سەقەت، و گۇھارتىن توخوب و نىشانىتىن عەردى د ناقبەرا ملکى خەلکى دا.

ژ وان مفایىن د قىنى حەدیسەتى دا ھەمین ب كورتى:

- ١- ئەفە حەدیسە چار زەنگىتىن گونەھىن مەزن بەرچاڭ دەكتەت يېن خودانى خۆ ھېزىشى لەعنەتا خودى دەكەن.
- ٢- دانا قوريانى عىبادەتە و ئەگەر ئەو بۆ خودى نەبت ئەو دېتە شرک.
- ٣- ئەمۇئى قوريانى بۆ ئېتكىن دى ژ بلى خودى بەدت، ئەو كەسى كەن مەلعونە و مەلعون ئەمۇھە يېن ژ رەحما خودى بىبار دېت.

حهرامه رستکان بکنه ستویل حهیوانه‌تل بو پاراستنا وان ژ چاقان و ئاتافان

(٢٠) عَنْ أَبِي بَشِيرِ الْأَنْصَارِيِّ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ قَالَ: فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - رَسُولًا أَنْ لَا يَقِينَ (لَا تَبْقِيَنَّ)
فِي رَقَبَةِ بَعِيرٍ قِلَادَةً مِنْ وَتَرٍ، أَوْ قِلَادَةً إِلَّا قُطِعَتْ.

وفي روایة لمسلم: قال مالك: أرى ذلك من العين.

رواه البخاري و مسلم

ئەبوو بەشىرى ئەنصارى خودى رىزى رازى بىت- دېيىزت كو
جارىدە ئەمو د گەل پىغەمبەرى سلافلىنى بن- ل سەفرەتكى بۇو،
ئىنا پىغەمبەرى سلافلىنى بن- قاصدەك هنارت كۆئەم
رسەتكەكى يان رسەتكا ژ داشان ھاتىيە چىكىرن د ستوپى
حىيىشترەتكى دا نەھىلت ئەگەر قەت نەكەت.

د روایەتكى دا ل نك موسلمى ھاتىيە: مالك دېيىزت: يا
ژ من ۋە ئەم بەحسى وان رستکانە يىيىن ژ بەر چاقان دكەنە ستوپى
حىيىشتران.

بۇخارى و مسلم ۋە دەگۈھىزىن

ئەڭ حەدیسە ھندى دگەھىنت كۈز خودى پېقەتى تىشتكى نىنە بشىت خرابىيىن ژ مەرقى بىدەتە پاش، و چو مەعنە بۆ وى نىنە دەمىن ھندەك نەزان پىتكەكى يان نېشتىيەكى يان وينەيىن چاقەكى ب حەيوانەتى خۆ يان خانىيىن خۆ يان ب زارۆكەكى خۆ شە دەلاويسن ب ئىنەتا ھندى كۆئەف تىشە چاقان و حەسىيدىيىن و خرابىيىن بپارىزىت؛ چونكى مەرقى خودان باوەر باش دىزانت كۆ باشى و خرابى ب دەستى خودى ب تىتىيە، خودايىن مەزىن د ئايەتەكى دا دېيرىت:

﴿ قُلْ أَفَرَعَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِصُرُّهُ هُنَّ كَلِشَقَلُّتُ ضُرُّهُ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةِ هُنَّ مُمْسِكُ رَحْمَتِهِ، قُلْ حَسْنِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَلَّ الْمُتَوَلِّوْنَ ﴾ (الزمر: ٣٨) يەعنى: تو بىيىرە وان: ئەرى ئەويتن ھوبىن دوعايان ژى دىكەن و ھوارىتن خۆ دگەھىننى ژ بلى خودى دى شىين وى نەخوشىيىن ژ من دویرىكەن ياخودى بۆ من حەزكى، يان وى تەنگاقييىن ژ سەر من راکەن ياب سەر من داھاتى؟ يان ئەرى ئەو دى شىين مفایيەكى خودى بۆ من حەزكى و گەھاندىيە من ژ من دویرىكەن، يان رەحما خودى ژ من گرن؟ (ئەو دى بىيىن: نە) تو بىيىرە وان: خودى تىرا من ھېيە و ئەو بەسى منه، بۆ ب دەستقەتىنانا مفای دویرىكەن زيانى، ھىشىكار خۆ دەيىلە ب ھىقىيا وى ۋە.

و ھەچىيىن تىشتكى ب خۆ شە يان ب مەرقەكى خۆ يان حەيوان و مالەكىن خۆ شە بەلاويسىت و ھزر بىكت ئەو -نە كۆ خودى- دى خرابىيىن ژى دەتە پاش، ئەو دى بىتە موشرك شركەكا مەزىن و دى ژ دىنى دەركەفت، و ئەگەر ھزر بىكت ئەو تىشت ئەگەر بۆ پالدىانا خرابىيىن ئەقە دى بىتە ژ شركا بچويكتىر ياخودانى تۈوشى گونەھەكا مەزىن دىكت، و مەرقۇن مۇسلمان و خودان باوەر دېيتىت ھىقىيا وى ب خودى ب تىنى ۋە ياكىرىدىاي بىت، و بىزانت بەس ئەوه دېيت باشىيىن بگەھىنتىن و خرابىيىن ژى بىدەتە پاش.

ژوان مفایین د ڦئي حمدیسني دا ههين ب کورتى:

- ١- حهرامه مرؤث رستکه کن ب حهيوانه تى ڦه بکهت ب وئي ئئيه تى کو ئهو رستک دئ وي ژ چافان و خرابيسي پاريزت؛ چونکي ئهو شركه.
- ٢- ئهگهر هلاويستنا رستکي نه ب ڦئي ئئيه تى بت ئمو ناكه فته د بن کاري حهراام ڦه.
- ٣- ودکي ڦييه ئهويين چافکان ب خانييئن خز ڦه دهلاويسن، بو پاراستنا ژ چافان.
- ٤- باشي و خرابي ب تنئ د دهست خودئ دانه، و ئهوه دشيت باشبيئ بگهينته مرؤثي يان خرابيسي ژئي بدنه پاش.

ل به روکرنا نشتی و بازیهندان ڙ شرکیيہ

(۲۱) عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهْنَى - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَقْبَلَ إِلَيْهِ رَهْطٌ، فَبَايَعَ تِسْعَةً وَأَمْسَكَ عَنْ وَاحِدٍ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، بَايَعْتَ تِسْعَةً وَتَرْكْتَ هَذَا؟ قَالَ : «إِنَّ عَلَيْهِ تَمِيمَةً» فَادْخَلَ يَدَهُ فَقَطَعَهَا، فَبَايَعَهُ، وَقَالَ: «مَنْ عَلَقَ تَمِيمَةً فَقَدْ أَشْرَكَ».»

آخر جه أحمد

عوقيبي کوري عامري جوهمني - خودي رئي رازى بت- دېيژت:
دده زهلام هاتنه نک پېغەمبەرى - سلافلەن بن-، وي بەيعە دا نەھان، و ئېك ھىتلا، ئينا صەھابىيان گۆتكە پېغەمبەرى - سلافلەن بن- تە بەيعە دا نەھان و ئېك ھىتلا؟ وي گۆتكە: ئەقى ناشتىيە كا پېغەھەي، ئينا وي دەستى خۆب نک ۋە قەتاند، و گۆتكە: هەچىيى ناشتىيە كى بەلاويست ئەمۇ وي شرك كر.

ئەحمد ۋەدگوھىزت

(۲۲) عَنْ قَيْسِ بْنِ السَّكَنِ الْأَسَدِيِّ، قَالَ: دَخَلَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - عَلَى امْرَأَةٍ، فَرَأَى عَلَيْهَا حِرْزاً مِنَ

الْحُمَرَةِ، فَقَطَعَهُ قَطْعًا عَنِيْفًا ثُمَّ قَالَ: إِنَّ آلَ عَبْدِ اللهِ عَنِ الشَّرِيكِ أَغْيَيْأَهُ، وَقَالَ: كَانَ مِمَّا حَفِظْنَا عَنِ النَّبِيِّ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ-: «أَنَّ الرُّقَى وَالثَّمَائِمَ وَالسَّوْلَةَ مِنَ الشَّرِيكِ».

آخر جه أحد والحاكم

قهيسني كوري سمهنهنی ئەسەدە دېيىت: عەبدۇلاھى كورىي
مەسعوودى -خودى زى رازى بىت- چوو نك زىنهكى دىت بازىنهندەك
ز بەر ئىشەك دېيىتنى: (حومرە) ل بەر بۇ ئىنا وي ئەو ب دژوارى
زىن ۋەكىر و گۆت: بىندىلا عەبدۇلاھى چو منىدت ب شەركى نىنە، و
گۆت: ز وي تىشتى مە ز پىغەمبەرى -سلاٹلىنى بن- زېھەر كرى
ئەفە بۇو: هندى عەزماندىن و ناشتى و بازىمندىن شىركە.

ئەممەد و حاكم قەدگۈھىيىن

(٢٣) عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الْأَشْجَعِيِّ -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ- قَالَ: كُنَّا نَرْقِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ تَرَى فِي ذَلِكَ؟ فَقَالَ: «أَعْرِضُوا عَلَيَّ رُقَائِكُمْ لَا بَأْسَ بِالرُّقَى مَا تَكُنْ شِرْكًا».

آخر جه مسلم و أبو داود

عەوفى كوري مالكى ئەشجهى خودى زى رازى بىت-
دېيىت: مە ل جاھلييەتى عەزماندىن (پىغە خواندىن) دىك، مە گۆتە
پىغەمبەرى -سلاٹلىنى بن- تو چاوا قىنى چەندىن دېيىنى؟ وي گۆت:

عهزماندن و پیشخواندنین خو بۆ من بیش، پیشخواندن قهیدى ناكەت ئەگەر شرك نەبەت.

موسلم و ئەبۇ داود ۋەدگۈھىزىن

ئەف هەر سى حەدىسە هندى دگەھىنن كۆ عەزماندن و ل بەرخۆ كرنا ناشتى و بازىندان؛ چ بۆ بالداندا خارابىيەت و چاشان بت، يان زى بۆ شىنىكىندا كەسىكى ل بەر ئېكىن دى بت، ئەقە ژ شرکا ب خودىيە؛ چونكى ئەمە هندى دگەھىنت كۆ خودانى باودرى ھەيە كۆ ژ بلى خودى تىشتكىن دى يان كەسىكى دى ھەيە دشىت باشى و خارابىيە بگەھىننە مەرۆڤى.

و عەزماندن و پیشخواندن ئەگەر ب ئايەتىن قورئانى بت يان ب وان دوعايان بت يېيىن د حەدىسىيەن دورست دا ھاتى دورسته، بەلنى ئەگەر ئەمە ب ھندەك گۆتتىن خەلھەت يان تەمەھىسىسولا نەدورست بت ئەمە چى نابت.

ژ وان مفايىين د ۋىن حەدىسى دا ھەين ب كورتى:

۱- ل بەرخۆكىندا ناشتى و بازىندان ب ئىنيەتا هندى كۆ ئەمە دى مەرۆڤى پارىزىن كارەكىن حەرامە دەقىت مۇسلمان خۇ ژىن بىدەت پاش.

۲- عەزماندن و پیشخواندن ئەگەر ب ئايەت و دوعايان دورست بت دورسته، و ئەگەر ب ھندەك ئاخفتتىن نەدورست بت چى نابت.

۳- (تىيولە) رەنگەكىن بازىندانە بۆ ژىن و مىران دئىنە چىتكىن دا ل بەرىتىك شرىن بىن، ئەقە ژىن كارەكىن حەرامە.

خوپاراستنا ب خود ڏ ته وحیدیه

(٢٤) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَيَّ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا لَقِيْتُ مِنْ عَقْرَبٍ لَدَعَنِي الْبَارِحَةَ، قَالَ: «أَمَا لَوْ قُلْتَ حِينَ أَمْسَيْتَ: أَعُوذُ بِكَلَامِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ تَضُرُّكَ». ﴿كَلَامُ اللَّهِ التَّامُّاتِ﴾

رواه مسلم

ئەبوو ھورەيرە - خودى ئىزىز رازى بىت - دېيرىت: زەلامەك ھاته نك پىغەمبەرى - سلاف لى بن - و گۆتى: ئەي پىغەمبەرى خودى، ئەوا شقىدى من ڙ دوپىشىكەكى ب من ۋەدادى دىتى .. وى گۆت: ئەگەر دەمىن ل تە بۇويە ئىقشار تە گۆتبا: ئەز خۆ ب پەيقيەن خودى يىن تمام ڙ خرابىيا تشتى وى ئافراندى دپارىزم، وى دوپىشىكى چۈزان نەدگەھاندە تە.

موسلم ۋەدگەھىزىت

(٢٥) عَنْ حَوْلَةَ بِنْتِ حَكِيمِ السُّلَمِيَّةِ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - قالت: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ: «مَنْ

نَزَّلَ مَنْزِلًا ثُمَّ قَالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ. إِنَّمَا يَنْهَا عَنِ الْمَسَارِ لِأَنَّهُ مَنْزَلٌ لِلَّهِ وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يَنْهَا عَنِ الْمَسَارِ إِنَّمَا يَنْهَا عَنِ الْمَسَارِ لِأَنَّهُ مَنْزَلٌ لِلَّهِ وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يَنْهَا عَنِ الْمَسَارِ

رواه مسلم

خەولايىا كچا حەكىمى سولللەمى خودىي زى رازى بت- دېيىت: من گوھ ل پىغەمبەرى سلاحفلىنى بن- بۇو وي دگۆت: هەچىسىن ل جەھەكى بدانت و بىرثت: ئەز خۆ ب پەيپەن خودىي بىيىن تمام ژ خرابىيىا تىشتى وى ئافراندى دپارىزىم. تىشتەك زىيانى ناگەھىنتە وى حەتا ئەو ژ وى جەى بار دكەت.

موسلم ۋەدگەھىزىت

مەبەست ب خۆپاراستى ئەوا ب عەرەبى دېيىنى: (الاستعاذه) پەناپىنە بۆ نك ئىككى؛ دا ئەو مەرۆڤى ژ نەخۆشىيەكى بپارىزت، و مەرۆڤى خودان باودر دېيىت بزانت كوب تىنى خودىيە دېيىت وى ژ خرابىيىان بپارىزت؛ چونكى گەھاندانا باشى و خرابىيى ب تىنى د دەستى خودىي دايىه، و ئەو دېيىت باشىيىت بگەھىنتە مەرۆڤى و خرابىيى ژى بدهتە پاش... و ئەفە بەحسى وان خرابىيىان يېن پالدان و پاشقەبرىنا وان ب چو مەرۆڤان قە نەئىت، ژ خۆ ئەگەر د شىانا مەرۆڤەكى دا ھېبت وان خرابىيىان پاشقە بېھت، دورستە مەرۆڤ ھەوارىن خۆ بگەھىنتى و خۆپى بدهتە پاراستن، وەكى مەرۆڤەكى بکەفتە ئاقىنى و ژ خنداقاندىنى بترست، ۋېيجا ھەوارىن خۆ بگەھىنتە مەلەقانى و خۆپى بپارىزت. يان كەسەك زۆردارىيەكى ل مەرۆڤى بکەت ۋېيجا مەرۆڤ بچتە نك مەرۆڤەكى خودان دەسەلات و بىرثتى: من ژ سته ما فلان كەسى بپارىزە.

و خۆپاراستنا ژ وى خرابىيما ب كەسى قه نەئىت مروققى ژى پاپىزىت ژ بلى خودى، دېيت ب خودى ب تىنى بت، ئەگەر نە.. خودان دى كەفته د شركى دا، وەكى كو مروقق هەوارىن خۆ بگەھىنتە كەسى كى كو ئەو مروققى ژ جەھنەمىن بپاپىزىت، يان ژ خرابىيما د پاشەپۈزى دا قەشارتى.

خودايىن مەزن د ئايىتەكى دا بەحسىن هندەك مروققان دكەت خۆپاراستنا وان ژ خرابىيىن ب هندەك ئەجنان بۇويە، و دېيىت: ﴿وَأَنَّهُوَ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنْسِينَ يَعْوَذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهْقًا﴾ (الجن: ٦) يەعنى: هندەك زەلامان ژ مروققان ھەبۇون خۆ ب هندەك زەلامان ژ ئەجنان دپاراستن، ۋىجا وان ب ۋى كارى خۆ پتر ئەو دسمەردابرن.

و ئەف ھەردو حەدىسە گەنگىيىما ۋى زىرى بۆ خۆپاراستنا ب خودى بۆ مە ئاشكەمرا دكەت: (أعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق) لەو دېيت مروقق ھەرددەم بېيىت؛ دا ژ خرابىيىن بىتە پاراستن.

ژ وان مفایيىن د فىن حەدىسى دا ھەين ب كورتى:

١- خۆپاراستنا ژ وى خرابىيما بەس ب خودى قە بىت وى ژ مروققى بىدەتە پاش، ئەگەر ب ئىككى دى بت ژ بلى خودى شركە.

٢- خرابى د دەستى خودى دايىه و بەس ئەو دشىت وى ژ مروققى بىدەتە پاش، لەو خۆپاراستنا ب ئىككى دى ژ بلى وى چو مفایىي ناگەھىنتە خودانى.

٣- گەلەك يا گەنگە مروقق ھەرددەم قى زىرى بېيىت: (أعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق) دا مروقق بىتە پاراستن.

مُفَأْ وَ زِيَانَ بِ دَهْسَتْ پیغەمبەرگ بِ خۆ ژاگ دا نینه

(٢٦) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - حِينَ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ «وَإِذْ عَشِيرَاتَكَ الْأَقْرَبِينَ @» قَالَ: «يَا مَعْشَرَ قُرْيَشٍ - أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا - اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ، لَا أَغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ لَا أَغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، يَا عَبَاسُ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ لَا أَغْنِي عَنْكِ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، وَيَا صَنْفِيَّةً عَمَّةَ رَسُولِ اللَّهِ لَا أَغْنِي عَنْكِ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، وَيَا فَاطِمَةً بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَلِينِي مَا شِئْتَ مِنْ مَالِي لَا أَغْنِي عَنْكِ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا ». ﴿@﴾

رواه البخاري و مسلم

ئەبۇو ھورەيرە خودى ژى رازى بىت- دېئىت: دەمى خودى ئەف ئايەته ئىننەيە خوارى: «وَإِذْ عَشِيرَاتَكَ الْأَقْرَبِينَ @» پیغەمبەر سلاف لىن بن- رابۇو فە و گۆت: گەللى قورەيشىيان - يان پەيشه كا نىزىكى وي- خۆ بىكىن ئەز مفایى ب تىشتكى ژ خودى ناگەھىنەمە ھەوە، گەللى مالباتا عەبدەنەنافى ئەز مفایى ب تىشتكى ژ خودى ناگەھىنەمە ھەوە، ئەي عەبىاسى كۈرى عەبدەنەنەنافى ئەز مفایى ب تىشتكى ژ خودى ناگەھىنەمە تە، ئەي سەفييمايا مەتا

پیغەمبەرئ خودئ ئەز مفایی ب تشتەکى ژ خودئ ناگەھیننمە تە،
ئەی فاطمایا کچا موحەممەدی تە چەند ژ مالى من بقیت ژ من
بخوازە، ئەز مفایی ب تشتەکى ژ خودئ ناگەھیننمە تە.

بوخارى و موسلم قەدگوھىزىن

مفا و زيان د دەستى خودئ ب تسى دايە، و بەس ئەمە دشىت باشىيىت
بگەھينته مروققى يان خرابىيىن ژ مروققى بدهە پاش، ئەقە كالكلكا باوەرىيىيە
د عەقىدەيا ئىسلامى دا، ژ بەر قىن چەندى دشىت هيقييىا مروققى ب خودئ
ب تىنى بت، و ترسا وي ژى ژ خودئ ب تىنى بت، دا تموحيدا وي يا دورست و
تمام بت، و دشىت مە باوەرى ھېبت كۆ ژ خودئ پىقەتر كەس نەشىت مفایى يان
زيانى بگەھينته مروققى، ئەگەر خۆ ئەو كەس پىغەمبەر ب خۆ ژى بت سلافلەن
بن- د گەل بەيايى وي بىن مەزن ل نك خودئ، ژ بەر ھەندى پىغەمبەرى - سلافلەن
لىنى بن- گۇتە مروققىن خۆ يىن نىزىك و ئويجاخا خۆ: ئەگەر خودئ باشىيەك بۇ
ھەمەن قىيا ئەز نەشىم وي ژ ھەمەن بەدمە پاش، و ئەگەر وي خرابىيەك ژى بۇ ھەمەن
قىيا ئەز نەشىم وي ژ ھەمەن پال بەدم، لە دشىت هوين كارى بۇ خۆ بىمەن، و خۆ
نەھىلەنە ب هيقييىا من قە.

و ئەقەدەيسە ھەندى دگەھينت كۆ ھەچىيى خۆ بەھىلتە ب هيقييىا كەسەكى
قە، ئەگەر خۆ ئەو كەس پىغەمبەر بت يان مروققەكىن چاك و وەلى بت، و ھزر
بکەت ئەول دنیا يى دى مفایى گەھينتى و زيانى ژى دەتە پاش، يان ل رۆزى
قىيامەتى دى وي بەتە بەھەشتى و ژ ئاگرى پارتىت، ئەو دى كەفتە د خانە يا
شركى دا؛ چونكى ئەقەدە كارە ب خودئ ب تىنى دېت، نە ب كەسى دى.

ئیمامن بوخاری ژ عەبدللەھى كورى عومەرى ۋەدگوھىزت، دېيىش: پشتى پىيغەمبەرى -سلاف لى بن- سەرئ خۆ ژ روکۈوعى راکىيە قە د رکاھەتا دووماھىيىت دا ژ نئىشا سپىدى، گۆت: يا رەبى لەعنەتان ل فلان و فلان و فلانى بىكە.. نفرىن ل صەفوانى كورى ئومەيىھى و سوھەيلى كورى عەمەرى و حارشى كورى هيشامى كرن.. ئينا ئەف ئايىت هاتە خوارى: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ طَالِبُونَ﴾ يەعني: ئەي پىيغەمبەر د کارى بەنييان دا چو تىشتك د دەستىن تە دا نىنە، و بەلكى هندەك ژ ثان يېن شەرى تە كرى دلى وان بۆ ئىسلامنى قىمبىت و موسىلمان بىن، قىيىجا خودى توپىن بدانته سەر وان. و ئەمۇي عەزاب بددت يېن بىمىننە ل سەر كوفرا خۆ.

و ئاشكەرايە كو ئەف هەر سى مەرۆڤە ل رۇڭا ۋەكىن مەكەھى موسىلمان بۇون.

ژ وان مفايىين د ۋىن حەديسى دا ھەين ب كورتى:

- ١- مفا و زيان د دەستىن خودى ب تىنى دانە.
- ٢- د مەسىلا گەهاندنا مفايىي و زيانى دا چو ب دەستىن پىيغەمبەرى ب خۆ ژى -سلاف لى بن- نىنە، و چو كىيماسى بۆ پىيغەمبەرى -سلاف لى بن- د ۋىن چەندى دا نىنە، چونكى ئەف كارەكتى تايىھەتى خودىيە.
- ٣- ژ شركىتىيە مەرۆڤى باودرى ھەبت كۈز بلى خودى و بىي دەستوپىرييا وى ئىكىن دى ھەيە بشىت مفايىي و زيانى بگەھىنت.

(غولوو) د دينه و مروقان دا چه نابت چونکه ئه و مروقى د بهته هيلاكل

(٢٧) عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَابِ -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ- قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَقُولُ: «لَا تُطْرُوْنِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ، فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُهُ، فَقُولُوا: عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ». **رواه البخاري**

عومهري کوري خه ططابي خودى زى رازى بت- دېرىت: من گوه ل پېغەمبەرى بۇو سلاڭلىنى بن- دگوت: زىدە مەدھىن من نەكمەن وەكى فەلهيان زىدە مەدھىن کوري مەريەمنى كرین، ھەما ئەز بەنیيىن ويىمە، ۋىچا هوين بېشىن: بەنیيىن خودى و پېغەمبەرى وى.

بوخارى ۋەدگوھىزىت

(٢٨) عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا-، قَالَ : قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- غَدَاءَ جَمِيعٍ : «هَلْمَ الْقُطْلِيِّ» فَلَقَطْتُ لَهُ حَصَيَّاتٍ هُنَّ حَصَى الْخَذْفِ، فَلَمَّا وَضَعَهُنَّ فِي يَدِهِ، قَالَ : «نَعَمْ بِأَمْثَالٍ هَؤُلَاءِ، وَإِيَّاكُمْ وَالْغُلُوْبُ فِي الدِّينِ، فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِالْغُلُوْبِ فِي الدِّينِ». **رواه أحمد**

عهبدللاهی کوری عهباپسی -خودی زئ رازی بت- دیتیزت:
 سپییده‌یا رهجمی پیغه‌مبهربی -سلاف لئ بن- گۆته من: وده بەرکان
 بۆ من قییده، من هندهک بەرکین هویر (وهکی وان بیین بۆ بەرتفکی
 دئینه ب کارئینان) بۆ وی ڤیندان، گافا وی ئهو کرینه د دەستى خۆ^۱
 دا وی گۆت: بەلتى، رەجمی ب بەرکین هۆسا بکەن، و هشیار بن
 شداندنسی د دینى دا نەکەن، چونکى ئەوین بەرى ھەوھەما
 ب شداندنا د دینى دا چۈونە ھیلاکى.

ئەحمدە ۋەدگۇھىزىت

(غوللو) پەيغەکا عەرەبىيە مەخسەد پى دەرياسىكىندا توخوبىانە، و زىتىدە
 ب ناڭدا چۈونە چ ژ لايىن مەزنېكىندا كەسەكى ۋە بت، يان شداندنا د مەسەلەكىن
 دا ب باوەرىيەكى يان گۆتنىكى يان كىريارەكى.. و (غوللو) د ھەر تىشەكى دا يَا
 باش نىنە، و ئەگەر ئەو د دینى دا بت ئەو ھېشتا دى يَا خرابتر بت؛ چونكى
 شداندنا د دینى دا ب رېنگەكى نەرىيىكەفتى د گەل شريعةسى سەرى دىكىشىتە
 ئەحيراف و لادانا ژ پىتىكا دورست، كورپىتىكا ناقنىجىيەتى، و د حەدىسا ئېكى دا
 پیغەمبەر -سلاف لئ بن- مە ژ وى چەندى دەدەتە پاش كۆئەم مروقەكى ژ ھەددىن
 وى بىن دورست بلندرلىقى بکەين، و گۆت: ھوين ھند زىتىدە موبالەغى د مەدھىن
 من دا نەکەن وەکى فەلەيان موبالەغە د مەدھىن عىسایىن كورى مەرىيەمى دا
 كىرىن حەتا ئەو ژ توخوبىيەن دورست دەرىختى و دووماھىيى پىشكەكى خوداينىيى
 دايىن، و گۆتىن: ئەو كورى خودىيە.. پیغەمبەربى -سلاف لئ بن- گۆت: ھەما ئەز
 عەبدى خودى و پیغەمبەرى وىمە، لە دەۋىت ئەم چۈيىن ژ سالۆخەتىن خوداينىيى
 بۆ پیغەمبەرى دەسنيشان نەكەين، وەکى كوبىشىن: ئەو غەيىن دىزانت يان دشىت

مرۆشقی ببته بههشتی، یان خرابییین ژ مه بدته پاش.. و ئەگەر ئەف چەندە د گەل پیغەمبەری -سلاف لى بن- چى نەبت و ئەو سەروھەری پیغەمبەرانە و باشتربىنى مرۆقانە، پا ئەو د گەل ئىكىن ژ وى كىتمەر ئىكجار چى نابت.

و حەدیسا دوبىن مه ژ ھندى ددته پاش كۆئەم وان كاران يېن شەرىعەتى ل بەر مه ب ساناھى كرین، ل سەر خۆب زەممەت بىخىن و شەداندىن تىدا بکەين، وەكى دەمى ئەم ب كارىن حەجى راپىيەن ئەم رەجمى ب بەرين مەزىن بکەين ل شوبىنا بەركىتىن بچويك.. و ئەف ھەردو حەدیسە دو نموونەيان بۇ مه بەرچاڭ دەمن ئىك يا عەقائىدىيە و يا دى يا كىيارانە، و ئەف ھەردو رەنگىتىن غوللوۇن سەرى دەكىشىنە تۈندىيىن، و تۈندى بەرى خودانى ددته سەردەچۈونى، و سەردەچۈون دەرگەھى هىلاكتىيە. خودى مه بپارىزت.

ژ وان مفايىتىن د ۋىچى حەدیسىتى دا ھەمین ب كورتى:

- ١- غوللوو چ د بىر و باوەران دا بت، چ د كار و كىيارىن دىنى دا بت، تىتەكىن دورست نىنە دېقىت موسىلمان خۆ ژى بەدته پاش.
- ٢- دېقىت مرۆف چو كەسان ژ حەددى وان بلندتر لى نەكەت، و چو سالۆخەتىن خودى نەدەتى، ئەگەر خۆ ئەو كەس پیغەمبەر ژى بت.
- ٣- غوللوو و شەداندا د دىنى دا رىتكا هىلاك و سەردەچۈونىيە.

ئاڭىرنا مىڭەفتار و كرنا نفيزان ل سەر قەبران دەنگ تەوھيد و باوهرىيىھ

(٢٩) عَنْ عَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ وَأُمَّ سَلَمَةَ ذَكَرَتَا كَنِيسَةً رَأَيْنَاهَا بِالْحَبْشَةِ فِيهَا تَصَاوِيرُ، فَذَكَرَتَا لِلنَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ: « إِنَّ أُولَئِكَ إِذَا كَانَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَهُمْ أَتَى بِهِمْ مَسْجِدًا، وَصَوَرًا فِيهِ تِلْكَ الصُّورَ، فَأُولَئِكَ شَرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ». ﴿١﴾

رواه البخاري و مسلم

عائيشا - خودى رىزى رازى بىت - دېيىرەت: ئوم حەبىبىھ و ئوم سەلەممە بىن بەحسى دېرەكى كى وان ئەھول حەبەشە دېتبۇو هندەك پەيكەرلى بۇون، وان ئەھول بۇ پىغەمبەرى - سلافلىنى بن - گۆت، وى گۆت: ئەوان، ئەگەر زەلامەكىن چاك د ناڭ دا ھەبىو و مىر، ئەھىنەن مىزگەفتەكىن ل سەر قەبرى وى ئاشا دەكەن، و وان پەيكەرانلى ددانىن، ئەم خرابىرىن مەۋەقىن ل نك خودى رۈژىا قىامەتى.

بوخارى و موسىم قەدگۈھىيىز

(٣٠) عَنْ عَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي مَرَضِهِ الَّذِي لَمْ يَقُمْ مِنْهُ: « لَعْنَ اللَّهِ

الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى، اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَا إِلَهِمْ مَسَاجِدَ» لِقَالَتْ: فَلَوْلَا
ذَلِكَ أُبْرِزَ قَبْرُهُ، عَيْرَ أَكْثَرُهُ خَشِيَّ، أَوْ خُشِيَّ أَنْ يُتَحَذَّدَ مَسْجِدًا.

رواه البخاري و مسلم

عائيشا - خودى زئ رازى بت- دېیشت: پېغەمبەرى سلافلنى بن- د وى نساخىيا خۆدا يا زئى رانەبۇويە ۋە گۆت: لەعنەتا خودى ل جوهى و فەلەيان بن، وان قەبرىن پېغەمبەرىنىن خۆ كرنە مزگەفت. عائيشا دېیشت: ئەگەر ژ بەر ھندى نەبا، دا قەبرى وى ئىتىھ بىلەتكەن، بەلىنى ترس ئەوه قەبرى وى بىتە مزگەفت.

بوخارى و موسىم قەدگوھىزىن

(٣١) عَنْ عَائِشَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا-
قَالَا: لَمَّا نَزَلَ بِرَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- طَفِيقٌ يَطْرُحُ
حَمِيقَةً لَهُ عَلَى وَجْهِهِ، فَإِذَا اغْتَمَ بِهَا كَشْفَهَا عَنْ وَجْهِهِ، فَقَالَ وَهُوَ
كَذِيلُكَ: «لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَا إِلَهِمْ
مَسَاجِدَ» يُكَذِّرُ مَا صَنَعُوا.

رواه البخاري و مسلم

عائيشا و عەبدىللاھى كورى عەبىاسى - خودى زەردەپىان رازى بت- دېیشن: دەمى پېغەمبەر سلافلنى بن- كەفتىيە سەكەراتى وى پاتەك ب سەر دېمى خۆداددا، و گاشا بىتىنا وى

تەنگ بىا وى ئەو رادكىر، دەمىئ ئەھۋى وەسا وى گۆت: لەعنه تا خودى ل سەر جوهى و فەلەيان بن، وان قەبرىن پىغەمبەرىن خۆ كىرنە مزگەفت. وى ترساندىن ژ كارى وان دكىر.

بۇخارى و موسىلم ۋەدگۈھىيىن

(٣٢) عَنْ أَبِي مَرْثِدِ الْغَنْوَيِّ كَنَازِ بْنِ الْحُصَيْنِ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : « لَا تَجْلِسُوا عَلَى الْقُبُورِ، وَلَا تُصَلُّوا إِلَيْهَا » .

رواه مسلم

ئەبۇو مەرثەدى غەنھۇى كەنزازى كورى حوصەينى - خودى ژى رازى بىت- دېيىشىت: پىغەمبەرى - سلاڭ لىنى بن- گۆت: ل سەر قەبران نەروينىن، و نېۋىشان ژى ل سەر نەكەن.

موسىلم ۋەدگۈھىيىت

ئەف ھەر چار حەدیسە ھندى دىگەھىينىن كۆئاڭىندا مزگەفتان ل سەر قەبران، بۇ ھندى دا پەرسىن ل ويئىتەكىن كارەكى دىزى تەھيدىيە؛ چونكى ئەو نىشانان مەزنىكىندا خودانى وى قەبىيە.. و دەمىئ پىغەمبەر - سلاڭ لىنى بن- لەعنه تان ل جوهى و فەلەيان دكەت ئەويىن مزگەفت ل سەر قەبرىن پىغەمبەرىن خۆ ئاڭا كىرىن و پەيکەر بۆ چىكىرىن، ئەقە ھندى دىگەھىينىت ئەف كارە دىزى بىر و باوەرىن ئىسلامىيە، و ئەگەر مەرقەك ل جەھەكى ھۆسا عىبادەتى خورى بۇ خودى بكەت، ئەو دى كەفته گونھەكە ماھىز، قىيىجا پا چاوا يە ئەگەر ئەمۇل ويئىتە عىبادەتى بۇ

خودانى قهبرى بکەت؟ وەكى كو دوعايان ژى بکەت و ھەوارىن خۆ بگەھىنتى،
يان بەرى خۆ بەدەتە قەبرى د كرنا نەپەشى دا ئەگەر خۆ پشتا وى ل قىبلى ژى بت،
ئەقە شركا دورستە، خودى مە ژى بپارىزت.

ئەقە ژى -وەكى حەدىسەكا بۇرى- ھندى دگەھىنت كو چى نابت مەرۆف
(غولسوئى) د كەسەكى دا بکەت، و وى ژەددى وى يىن دورست بلندتر لىنى
بکەت، ئەگەر خۆ ئەس پېغەمبەر ژى بت، چونكى ئەس دبىتە پىك بۇ شركى،
و ژەپەر گەرنىگىيىغا ۋىن مەسىھلىنى پېغەمبەرى -سلافلىنى بن- د ناساخىيىا مەننى دا
ئەس گۆت، و ئۆممەتا خۆ ژەندى دا پاش ئەول سەر قەبرى وى ئاڭا كەن، و
قەبرى وى بۇ خۆ بکەنە جەن كۆمۈپۈن و پەرسىتى، وەكى كو جوھى و فەلەيان
د گەل پېغەمبەر و چاكتىن خۆ كرى.

و دەپىت ئەم ژى بىر نەكەين كو فەرقە قەبىر د ئاقاھىيەكى فە بىتە چىتىكىن، و
ئاقاھىيەك ل سەر قەبرەكى بىتە چىتىكىن، يا ئېكىن دورستە بەلىنى يا دوبىن دورست
نېنى، و زىارتىن پېغەمبەرى -سلافلىنى بن- ژى يا ئېكىتىيە، دەمى وى ودفات كرى
ئەول وى جەن ھاتە قەشارتن يىن لىنى مىرى، كو مەزەلکا عائىشايىن بۇو ئەوا
دكەفتە تەنلىشتا مزگەفتا وى، و پېشى مزگەفتەتەتىيە مەزىنلىكىن، مەزەلکا
عائىشايىن ب سەر مزگەفتى فە نەھاتە بەردا، دا قەبىر نەكەفتە د مزگەفتى فە،
بەلكى مەزەل وەكى خۆ ما، و مزگەفتەتەتىيە مەزەللى ھاتە
فرەھىكىن، و نوکە سىن دىوار د ناقبەرا قەبرى و مزگەفتى دا ھەنە.

ژوان مفایین د ڦئي حمدیسني دا ههين ب کورتى:

- ١- کرنا عييادهتى خودى ل سهر قهبرى هه رکمسه کتى هه بت، ژ بهر چاكىيا وى کمسى گونمهه کا مهزنه، و دڙئي ته وحيدا دورسته، ژ خوئه گهه عييادهت بو قهبرى ب خو بيتته کرن، هنگى ئهو دبته شركا مهزنتر.
- ٢- ئاقاکرنا مزگهفت و مهزارگههان ل سهر قهبران کارهکى حه رامه، و چئى نابت بيتته کرن.
- ٣- ئه گهه مربييەك د مزگهفتە کتى ڦئه بيتته فەشارتن، ئهو مزگهفت نائىتە هەرفاندن و خرابکرن ژ بهر قهبرى، بەلكى قمبر ب ئاحترام ڦئه دى ئيتە ڦەکرن، و ئهو جەنازه بو گۆرسستانى دى ئيتە ڦەگوهاستن، دا چو قمبر د مزگهفتى دا نەمىين، و کرنا نقىشى ل مەقبەرى يان وى جھى قمبەك لىنى هه بت يا دورست نىنه، وەكى فەهزانىن موسىلمان دېيىش.
- ٤- رويشتانا ل سهر قهبرى رەنگە کتى بىن رېزىيې د گەل خودانى قهبرى، لەو ئهو کارهکى نه بىن دورسته، و وەكى رويشتىنى پىليلىدان ژئي چئى نابت.

کېنە خراپترين مروقق؟

(٣٣) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -: «إِنَّ مِنْ شَرَارِ النَّاسِ مَنْ تُدْرِكُهُمُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءٌ، وَمَنْ يَتَّخِذُ الْقُبُورَ مَسَاجِدَ». .

رواہ أَمْرُ الدُّنْيَا وَابْنُ أَبِي شِیْبَةَ وَابْنُ خَزِيمَةَ

عَبْدُ اللَّاهِ كُوْرِي مَسْعُودِي - خُودِي زَئِي رَازِي بَنْ دِيَرِزْتَ: پَيْغَهْمَبَرِي سَلَاف لَئِي بَنْ - گُوت: خراپترين مروقق ئەون يېن زىندى دەمى قيامەت راپدەت، و ئەويىن قەبران دكەنە مزگەفت.

ئەحمد و ئىن ئەبى شىبە و ئىن خوزەيمە قەدگۇھىزىن

ئەف حەدىسە زى وەكى هەر چار حەدىسىن بۇرىن ھىنلى دىگەھىنت كو چى نابت قەبر بىنە مزگەفت، و پەرستن ل نك بىتەرن، وەكى طەوافى يان نېڭىزان يان كرنا دوعايان يان دانا نەزىر و قوربانان.. و هەر كەسەكىن قىچەنلى بىكەت ئەو خراپترين مروققە ل نك خودى.

و حەدىس ئاشكەرا دكەت كو ئەويىن قيامەت ل سەر راپدەت ئەو زى خراپترين مروققىن، چونكى د حەدىسەكا دى دا ھاتىيە كو بەرى قيامەت راپبىت خودى بايەكى نەرمەت ژ ئاقىمىشى ژ لايى يەمنى فە دەنىرت، و هەر كەسەكىن

دندکه کا باوهریسین د دلی دا ههبت ب وی بایی دمرت، پاشی قیامهت را دابت،
مهعنای دهمنی قیامهت را دابت ب تنبی مروقین کافر دزیندینه.. مهعنای: حەدیس
ملئی وان ییئن مزگەفت و ئاقاھییان ل سەر قەبران چى دکەن ددھتە ملئی وان
کافران ییئن قیامهت ل سەر سەرئ وان را دابت.

مفاييەت د ۋىچى حەدیسلى دا هەدين:

ھەر مفاييەت حەدیسلىي بۆرینە، لەھو پېن نەۋىيت دوبارە بىكەين.

هندەك ژ ئومەتى تەوھيدى جارەكا دەل شرکەل دزقىرنەفە

(٣٤) عَنْ ثُوبَانَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -: « لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَلْحَقَ قَبَائِلُ مِنْ أُمَّتِي بِالْمُشْرِكِينَ، وَحَتَّى تَعْبُدَ قَبَائِلُ مِنْ أُمَّتِي الْأَوْثَانَ ». ﴿إِنَّمَا يُعَذَّبُ الظَّالِمُونَ﴾

رواه أبو داود و ابن ماجه

ثوبان - خودى رىزى رازى بىت - دېيىشىت: پىيغەمبەرى - سلافلىنى
بن - گۆت: قىامەت راپاپتى حەتا هندەك ئويچاخ ژ ئومەتى من
دەگەنە موشىكەن، و حەتا هندەك ئويچاخ ژ ئومەتى من صەنەمان
دېرىيەن.

ئەبىو داود و ئىبن ماجە قەدگۈھىيىز

(٣٥) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ: « لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَضْطَرِبَ أَلَيَّاتُ نِسَاءِ دَوْسٍ عَلَى ذِي الْخَلَصَةِ » وَذُو الْخَلَصَةِ طَاغِيَةٌ دَوْسٌ التَّيِّ كَانُوا يَعْبُدُونَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ.

رواه البخاري و مسلم

ئەبۇو ھورەيرە -خودى رىزى رازى بىت- دېيىت: پىغەمبەرى
 -سلاف لىنى بن- گۆت: قىامەت رانابىت حەتا پاشىيىن ژىتىن
 دەسىيىان ل دۆر ذولخەلەصەيى دەشىيىن. و ذولخەلەصە ئەم
 صەنەم بۇو يىن دەسىيىان ل جاھلىيەتنى پەرسەن بۆ دكى.

بوخارى و موسىلم قەدگۈھىيىز

ز ۋان ھەردو حەدىسان ئاشكەرا دېت كۆ زەمانەك دى ب سەر ئومەمەتا ئىسلامى دا ئىيت ھندەك كەس ئەويىن ب ناخى موسىلمان دى جارەكە دى ل شركى زقىنەقە، و كانى وان ل زەمانى جاھلىيەتنى و بەرى ھاتنا ئىسلامى پەرسەتنا چ دكى جارەكە دى ئەو دى پەرسەنا وى كەنە قە.. و صەنەم پەرسەتنا وان جارەكە دى دى دىناف خەلکى دا بەلاڭ بىت، و ئوبىجاخەكە وەكى دەسىيىان -كۆ ئوبىجاخەكە عەرەبانە- دوبارە صەنەمى خۆ (ذولخەلەصە) يى دى دانى و پەرسەتنا وى دى كەن. و ئاشكەرا يە كۆ پەيدا بۇونا شركى و صەنەمپەرسىيىن ب رۇزەكىن پەيدا نابت، بەلكى ئەو ھىيىدى پەيدا بىت، و ل سەرى ئەو شركەكە ئاشكەرا نابت، بەلكى دى تىكەل بىت د گەل ئىسلامى، پاشى پىچ بىچە دى مەزن بىت حەتا چو ئىسلام د گەل نەمینت.

و دەمىت حەدىس ئىشارەتنى دەدەتە ژىتىن دەسىيىان و زقىندا وان ل دۆر صەنەمى، بەلكى ئەفە ئىشارەت بىت كۆ ژىن زويىر و پەتر ژەلامان قىستا ۋى رەنگى شركى دەمن.. و نوکە ژى ئەو سەرپەشكىتىن شركى يىتىن ئەم دىيىن ھندەك جاران دىناف ئومەمەتنى دا بەلاڭ دېن، وەكى: چۈونا سەر مەزاران، و كرنا دوعايان و دانا نەزىران ل وان جەھان، و باوەركىندا ژ سىرەبەند و خېقىزانكان ئەفە پەتر دىناف ژنان دا يَا بەلاڭە.

ژوان مفایین د ڦئي حمدیسني دا ههين ب کورتى:

- ۱- شرك د ناف ئوممه‌تى دا تشهه‌کى قمشاريييه و ئهو ب گله‌ک ره‌نگان په‌يدا دبت، دقيّت مرؤث يئى لى هشيار بت.
- ۲- هر رېتكه‌کا جهنى گومانى بت کو شرك پى بزقيرته‌فه، وەكى مەزنكرنا قەبران و چېتكىدا پەيكەران و چكلاندنا وان ل سەرىئين رېتكان، ئىسلامى حەرام كريي، دا تموحيد پاراستى بەيىنت.
- ۳- زن دقيّت گله‌ک هشيارى خۆ بن؛ چونكى ئهو زويتر و ب ساناھيتر بەر ب شركى ۋە دچن.

سیرە بەندە تەوھیدا خودانە دشکىيىنەت

(٣٦) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ: «إِجْتَبَيْوَا السَّبْعَ الْمُؤْبِقَاتِ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: «الشَّرْكُ بِاللَّهِ، وَالسُّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَكْلُ الرِّبَّا، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتَيْمِ، وَالتَّوَلِّ يَوْمَ الزَّحْفِ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ».

رواه البخارى و مسلم

ئەبسوو ھورەيرە - خودى رىزى رازى بىت - دېيىزىت: پىيغەمبەرى سلاپ لىنى بن - گۆت: خۆز وان حەفت تىستان بىدەنە پاش يېين مرۇقى دېنەنە ھىلاڭىن، گۆتن: ئەو چىنە ئەملى پىيغەمبەرى خودى؟ وى گۆت: شىركا ب خودى، و سىرە بەندە، و كوشتنا وئى نەفسا خودى حەرامكىرى ب حەقى نەبت، و خوارنا رىبىايىن، و خوارما مالى ئىتىيمى، و رەقىينا ژەيدانا شەپى، و گونەھباركىنا ژىنەن پاقۇر خودان باودەر و بىن ئاگەھ ب كىدا زنایى.

بوخارى و موسىم قەدگۈھىيىز

(٣٧) عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ -رَضِيَ اللُّهُ عَنْهُمَا- قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللُّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- : «مَنْ افْتَبَسَ عَلَيْهَا مِنَ النُّجُومِ، افْتَبَسَ شُعْبَةً مِنْ سِحْرِهِ، رَأَدَ مَا زَادَ».

رواه أَحْمَد وَأَبْو دَادُود

عهبدلاهی کوری عهباشی -خودی زئ رازی بت- دبیثت:
پیغه‌مبهری -سلاف لئ بن- گوت: ههچیبی هندکی ژ ستیرناسیبی
و هرگرت، ئمو وی هندک ژ سیره‌بهندیبی و هرگرت، چهند ئهو وی
(ستیرناسیبی) زیده کەت دی (سیره‌بهندیبی) زیده کەت.

ئەممەد و ئەبۇ داود ۋەدگۇھىزىن

سیره‌بهندی هندک پیغەخواندن و عەزىمە و گېكىن ب رېكا وان سیره‌بهند و
ب هارىكارىيا شەيطانان كارى ل وى كەسى دكەن يىن سیره‌بهندى لئ دئىتە كرن،
و ئمو ئېك ژ وان گونەهانە يىتن تەوحيدى دشكىتىن، و ههچیبی سیره‌بهندىبىي
بکەت كافر دبت و حوكىمى وى يىن شەرعى -وهكى د حەدىسىيەن دورست دا هاتى-
كوشتنە، ژ بەر كو شەيطان هارىكارىيا سیره‌بهندى ناكەت حەتا ئمو هندك كارىن
وەسا نەكەت يىتن وى ژ ئىسلامى دەردئىخن.

و سیره‌بهندى ب دورستى كارى ل وى كەسى دكەت يىن ئمو د گەل دئىتە كرن
ژ بەر هندى ئايەتىن پیغەخواندىنى هەنه، و خودى فەرمان ل مە كرييە كۆئەم خۆ
ب وى بىارتىن ژ خرابىيا سیره‌بهندان دەمى گوتى: «وَمِنْ شَرِّ الْتَّقْبَثِ فِي الْعَقْدِ»،
و گەلهك رەنگىتىن سیره‌بهندىبىي هەنه، و كارلىتىكىنا وى ژى ل سەر مەۋچان يا

ب گله ک رهنگانه، و پیغامبهر -سلاف لى بن- مه ژ قىن گونه‌ها مهمن ددهته پاش و وى حسيب دكەت ئىك ژ حفت گونه‌هين خودانى دبهنه هيلاكتى، و د حەديسا دويىن دا ئيشارت بۆ رهنگەك ژ رەنگىن سيره‌بەندىيى ئىيىتەدان ئەو رەنگىن پەيۇندى ب ستيران ۋەھى، و مەخسەد پى ئەوه سيره‌بەند ب رېكاكا ستيران وان حال و رويدانان بزانت يىن ل عەردى چى دبن، و ھەچىيى باوەرى ھەبت كو ستير ب خۆ كارى د مەخلۇقاتان دا دكەن، ژ لايى باشى و خرابى و تالعى ۋە، ئەو كافر دبت، و ئەف (علمى) ھە ئەوى دېئىشى: تەنجىم، يان ستيرناسى، پشكەكە ژ سيره‌بەندىيى وەكى حەديس دېئىش، و مروق چەند ۋى رەنگىن ستيرناسىيىن ل خۆ زىدە كەت، ئەو پتر سيره‌بەندىيىن ل خۆ زىدە دكەت. و مەخسەد ب ستيرناسىيىن (علمى فەلەكى) نىنە، ئەوى ب رېكاكا وي حالى ستيران و لقىن و هاتن و چوونا وان دئيىتە زانىن، ئەف علمە يېن دورستە.

ژ وان مفايتىن د ۋىن دەسىنى دا ھەين ب كورتى:

- ۱- كرنا سيره‌بەندىيى، و فيرسون و فيركنا وي ژى حەرامە، و ئەو پشكەكە ژ شركى، و دىزى تموحىدىيە.
- ۲- سيره‌بەندى ئىك ژ وان گونه‌هين مەزىن يىن خودانى خۆ دبهنه هيلاكتى.
- ۳- ستيرناسى، كو مروقى باوەرى ھەبت ستير ب خۆ كارى ل تالع و ئىيغىال و رويدانىن ژيانا مروقى دكەن، و خوشى و نەخوشىيىن دگەھىن، ئەف پشكەكە ژ سيره‌بەندىيى، و ئەو ژى حەرامە.

خیثزانکه کارهکل حه رامه

(٣٨) عَنْ بَعْضِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ: «مَنْ أَتَى عَرَافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ، لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةً أَرْبَعِينَ لَيْلَةً».

رواه مسلم

ژ هنده ک ژنکین پیغەمبەرى - سلاف لى بن - دېیىژن:
پیغەمبەرى - سلاف لى بن - گۆت: ھەچىيىن ھاتە نك خیثزانکە كى
و پسيارا تىشىتە كى ژى كىر، نېيىژىن چىل پۇزنان ژى نائىنى
قەبۈيلەرن.

موسلم ۋەدگۈھىزىت

(٣٩) عَنْ مُعاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ السُّلْمَىِّ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُمُورًا كُنَّا نَصْنَعُهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ، كُنَّا نَأْتِي الْكُهَانَ. قَالَ: «فَلَا تَأْتُوا الْكُهَانَ» قَالَ: قُلْتُ: كُنَّا نَتَطَهِّرُ، قَالَ: «ذَاكَ شَيْءٌ يُحِدُّهُ أَحَدُكُمْ فِي نَفْسِهِ، فَلَا يَصُدَّنَّكُمْ».

رواه مسلم

موعا وييه يي كورى حەكەمى سوللەمى -خودى زى رازى بت-

دبىزىت: من گۆت: ئەي پىغەمبەرى خودى، ھندهك كار مە ل جاھلىيەتى دىرن، ئەم دھاتىنە نك خېقزانكان، وى گۆت: نەئىنە نك خېقزانكان، من گۆت: مە پەشىنى و بى ئىفلەھى ب ھندهك تشتان دىر، وى گۆت: ئەم تو شتەكە ئىك ژ ھەموه د نەفسا خۆ دا دېبىت، قىجا بلا ئەم ھەموه نەدەتە پاش.

موسلم ۋەدگۇھىزىت

خېقزانك ئەم كەسە بىن خۆ ب زانينا غەيىپى و تشتى نەبەرچاڭ دېننەدەر، وەكى وان يېن جىنى تشتى بەرزە ئاشكەرا دىكەن، يان وى تشتى بۇ مەرۆڤى دېيىش يېن ل پاشەرەۋەزى دى چى بت، و ئەم ب خۆ ژ خودى پېقەتر كەس غەيىپى نزانت، خودايىن مەزىن دېيىش: ﴿فُلَّا يَعْلَمُ مَنِ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَغْيَبٌ إِلَّا اللَّهُ﴾ (النمل: ٦٥) يەعنى: تو -ئەي پىغەمبەر- بىزە وان: كەسەك نە ل عەسمانان و نە ل عەردى غەيىپى نزانت، قىجا ھەر كەسەكى خۆ ب ھندى بىننەدەر كۆئەم وى تشتى دزانت يېن نەبەرچاڭ بت، مەعنان ئەم درەوى ب گۈتنە خودى دكەت، و ئاشكەرا يە كەسەكى خودى ب گۈتنە خودى بکەت دى كافر بت.

ل سەر قى بناخىيى ھەچىيى باوەر ژ ئىكى بکەت كۆئۇ غەيىپى دزانت، ئەم زى وەكى وى كافر دېت، پىغەمبەر -سلاپ لىنى بن- د گۆتنەكە خۆ يَا دى دا ئەمدا ئەحمدە و ترمذى و ئىبن ماجە ژ ئەبۇ ھورەيرەي ۋەدگۇھىزىن دېيىش: ﴿مَنْ أَتَى عَرَافًا أَوْ كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ فِيهَا يَقُولُ، فَقَدْ كَفَرَ بِهَا أُنْزَلَ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ يەعنى: ھەچىيى ھاتە نك خېقزانكەكى و باوەر ژ وى كر يَا ئەم

دېيژت، ئەو وى كوفر ب وى كىر يا بۆ موحەممەدى - سلاف لى بن - ھاتىيە خوارى.

و دەمى حەديس دېيژت: ھەچىيىن ھاتە نك خىقىزانكەكى و پسيارا تشتەكى زى كر، نثىرەن چل رۆژان زى نائىنە قەبۈلگەن.. ئەفە بەحسىن و يىيە يى دەپتە نك و پسيارى زى دكەت و دزانت ئەو ھەۋالى شەيطانانە، و دبت ئەو باودر زى زى نەكەت، ژ خۆ ئەگەر ئەو باودر زى بکەت و ل وى باودر بىت كو ئەو غەيىنى دزانت ئەو دى كافر بىت.

ژ وان مفايتىن د ۋىن حەديسى دا ھەين ب كورتى:

١- ھەچىيىن خۆ ب زانينا غەيىنى بىنتەدار، دى كافر بىت، و يى باودرىيىنى زى ب گۇتنا وى بىنت وەكى و يىيە.

٢- چوونا نك خىقىزانكەن بۆ پسيارا تشتىن غەيىب بىت، ئەگەر خۆ ھەما بەس بۆ پسيارى زى بىت، گونەھەكا مەزىنە، دبته ئەگەرا ھندى نثىرەن چل رۆژان ژ خودانى نەئىنە قەبۈلگەن.

٣- دەشىيىنى و تەمائوم، يان باودرى ئىيانا ب بىن ئىفلەحىيَا تشتەكى، كارەكى دورست نىنە، و دېيت ئەو مەرۆڤى ژ كرنا كارى نەدەتە پاش، و دېيت مەرۆڤ بزانت كو باشى و خرابى ب تىن ب دەستىن خودىيە.

سويند دُقِيْت بَ خُودْلَى بَت

(٤٠) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « لَا تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ، وَلَا بِأَمَّهَاتِكُمْ، وَلَا بِالْأَنْدَادِ، وَلَا تَحْلِفُوا إِلَّا بِاللَّهِ، وَلَا تَحْلِفُوا بِاللَّهِ إِلَّا وَأَنْتُمْ صَادِقُونَ ». ﴿

رواه أبو داود والنسائي

ئەبۇو ھورەيرە - خودى ئىزى رازى بىت - دېيىرت: پىغەمبەرى سلاشلىنى بن - گۆت: سويندى ب بابىتىن و دەيكىيەن خۇ، و صەنەمان نەخۇن، سويندى ب تىنى ب خودى بخۇن، و ئەگەر ھوين دراستىگۇ نەبن ھوين سويندى ب خودى نەخۇن.

ئەبۇو داورد و نەسائى قەدگۈھىزىن

(٤١) عَنِ ابْنِ عُمَرَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - أَنَّهُ أَذْرَكَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فِي رَكْبٍ وَهُوَ يَحْلِفُ بِأَبِيهِ، فَنَادَاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « أَلَا إِنَّ اللَّهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ، فَمَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ أَوْ لِيَصُمُّتْ ». ﴿

رواه البخاري و مسلم

عهبدللاھي کوري عومهري -خودي زى رازى بت- دېېژت: کو
 ئەو گەھشته عومهري د کاروانەکى دا و وي سويند ب بابى خۆ^١
 دخوار، ئينا پېغەمبەرى خودي -سلاڭ لىنى بن- گازى كىز و گۆتنى:
 ھندى خودىيە ھەوھەن دەدەتە پاش كو هوين سويندى ب بابىن
 خۆ بخۇن، قىچا ھەچىيى سويندى بخوت بلا ب خودى بخوت يان
 خۆ بىن دەنگ بکەت.

بوخارى و موسىلم ۋەدگۈھىزىن

دەمى مەرۆڤ سويندى ب تىشتكى دخوت، مەرۆڤى دېيت ز بەر مەزنى و
 پىرۆزىيا وي تىشتى ئاخفتنا خۆ ب ھىز بىخت، دا يىن بەرانبەر باوەر زى بکەت،
 مەعنა سويندخوارن ب تىشتكى نىشانا (تەعظيم) و مەزنكىنا مەرۆڤىيە بقۇوي
 تىشتى، و تەوحيدا خودى ھندى دخوازت مەرۆڤى مۇسلمان كەسى د مەزنىيىن دا
 نەئىنتە رىزرا خودى، و ل سەر قى بناخىيى د عەقىدا ئىسلامى دا حەرامە مەرۆڤ
 ز بلى خودى سويندى ب تىشتكى دى بخوت، ئەگەر خۆ ئەم توشت يىن ب قەدر و
 بە زى بت، وەكى پېغەمبەرى -سلاڭ لىنى بن- يان كەعبى، يان دەيك و بابان..
 سويند ب تىنى ب خودى (ب ذاتى وي، و ناف و سالۇخەتىن وي) چى دېت.

ز وان مفایيىن د ۋىن دا ھەين ب كورتى:

۱- حەرامە مەرۆڤ ب تىشتكى ز بلى خودى سويند بخوت.

۲- حەرامە مەرۆڤ ز درەو ب خودى سويند بخوت.

خُود ويرکرنا ڈ وان پهیقین شوبھهيا شرکل ٽ تیدا

(٤٢) عَنْ قُتَيْلَةَ بْنِ صَيْفِيِّ الْجُهَيْنِيِّ -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا- أَنَّ
يَهُودِيًّا أَتَى النَّبِيَّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَقَالَ: إِنَّكُمْ تُنَذِّدُونَ
وَإِنَّكُمْ تُشْرِكُونَ، تَقُولُونَ: مَا شَاءَ اللَّهُ وَشِئْتَ، وَتَقُولُونَ:
وَالْكَعْبَةِ، فَأَمْرَهُمُ النَّبِيُّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- إِذَا أَرَادُوا أَنْ
يَحْلِفُوا أَنْ يَقُولُوا: وَرَبُّ الْكَعْبَةِ، وَيَقُولُونَ: مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شِئْتَ.

رواه أحمد والنسائي

قوتهيلهيا کچا صهيفيسي جوهنهنى -خودى رى رازى بت-
دبىشت: جوهىيەك هاتە نك پىغەمبەرى -سلاف لى بن- گوت:
هوين شريكان بۇ خودى ددانىن، هوين دبىزىن: يا خودى دفيت و تە
دفيت، و هوين دبىزىن: سويند ب كەعبى، ئىنا پىغەمبەرى -سلاف
لى بن- فەرمان ل وان كر كۈئەگەر وان ۋىلا سويند بخۇن ئۇ بىزىن:
سويند ب خودايىپ كەعبى، و بىزىن: يا تە دفيت پاشى يا خودى
دفيت.

ئەممەد و نەسائى ۋەدگوھىزىن

هندەك پېيىت ھەنە دەمىر مەرۆڤ دبىشت، شوبھهيا شرکى دىكەفتە تیدا،
يەعنى: سەرقەھيا وى پەيقەن ھندى دگەھىنت كو ھەر وەكى مەرۆڤ ئىككى دى دئىننە

پیزا خودی، و د تشتته کی دا وی بو خودی دکه ته شریک و هه قکویف، و هکی سوبیندی بو نمونه، دهمی مرؤف ب ئیکی سوبیند دخوت، ههر و هکی مرؤف د مه زنیبیتی دا وی دئینته پیزا خودی، بلا ئئنیه تا مرؤفی ئهو نه بت ژی، يان دهمی مرؤف د بیزته ئیکی: تشتی خودی بثیت و ته بثیت، يان مه خودی بیت ههی و تو بیت ههی .. وهتد. ئهف گوتتین ب فی ردنگی بن، ئهگمر خۆ ئئنیه تا مرؤفی یا خراب نه بت ژی، دثیت مرؤف خۆ ژی بده ته پاش؛ دا چو خەلەل و زیان نەگەھتە تەوحید و باورییت.

ژوان مفاایین د ڦی حمدیسیتی دا همین ب کورتی:

- ۱- ئهو گۆتن و پېیقین سەر فەییا وان هندی دگەھینت کو مرؤف ئیکی دئینته پیزا خودی دثیت مرؤف خۆ ژی بده ته پاش.
- ۲- سوبیندا نه ب خودی بت، ئهگمر خۆ ب کەعبیت ژی بت، چى نابت، و ئەفه بەری نوکه مه به حس ژی کرییه.
- ۳- گۆتنا (یا خودی بثیت و ته بثیت) یا دورست نینه، و حەتا ئهو دورست ب بت دثیت د ناف را بیزین: پاشی.. دا ئەموئی دی د مەرتەبە یا خۆ دا ژ خودی نزمتر لى بیت.

تەوھیدا خودى ھندى دخوازت حۆكم يىلۇغى بىت نە يىلۇ كەسىلە دە

(٤٣) عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَفِي عُنْقِي صَلِيبٌ مِّنْ ذَهَبٍ . فَقَالَ: «يَا عَدِيُّ اطْرَحْ عَنْكَ هَذَا الْوَثْنَ» وَسَمِعْتُهُ يَقْرَأُ فِي سُورَةِ بَرَاءَةَ: ﴿أَتَخَذُوا أَحَبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ﴾ قَالَ: «أَمَا إِنَّهُمْ لَمْ يَكُونُوا يَعْبُدُونَهُمْ وَلَكِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا أَحَلُّوا لَهُمْ شَيْئًا اسْتَحْلُوهُ وَإِذَا حَرَّمُوا عَلَيْهِمْ شَيْئًا حَرَّمُوهُ﴾.

رواه أَحمد والترمذى

عەدىيى كورى حاتىمى -خودى زى رازى بىت- دېیىشىت: ئەز
هاتىمى نك پىغەمبەرى -سلافلىنى بن- و خاچەكى زىپى د ستوبى
من دا بىو، وي گۆت: فى صەنەمى ژ خۆقەكە، و من گوھل وي
بىو وى ئەف ئايىته ژ سوورەتا (بەرائەتى) دخواند: ﴿أَتَخَذُوا
أَحَبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ﴾ يەعنى: جوھى و فەلەيان
زانى و عىيادەتكەرىتن خۆ بۆ خۆ كىرىپونە خودا ژ بلى خودى. و
گۆت: هندى ئەون وان عىيادەت بۆ وان نەدەرك، بەلىنى ئەگەر وان
تىشىك بۆ وان حەلال كريا وان ئەمۇ حەلال دىدىت، و ئەگەر تىشىك
ل سەر وان حەرام كريا وان ئەمۇ حەرام دىدىت.

ئەممەد و ترمۇنی قەدگوھىزىن

خودايىن مەزن د ئايەتا (٣١) يىدا ژ سوورەتا (التوبه) بەحسى ئىك ژ ساللۇخەتىن مللەتى ئىسرائىللىيان دكەت و دېيىشت: ﴿أَنْجَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ يەعنى: وان پەرسەتنا مەزىتىن خۆ يىن دينى و عبادەتكەرىن خۆ دك، و دەمىن عەدىيى كۈرى حاتەمى ب رەنگەكى سەرقە سەرقە و سادە د پەيشا پەرسەتنى گەھشتى و گۇتىيى: ئەم پېغەمبەرى خودى مە پەرسەتنا وان نەلەك! پېغەمبەرى -سلاقلى بن- بۇ وى ئاشكەرا كر كەرەنگەكى دى يىن پەرسەتنى ھەيە دېت گەلەك كەس خۆ لىنى ھشىيار نەكەن، ئەم ژى گوھدانا د حەلالكىن و حەرامكىن دايىه، حەلالكىن و حەرامكىن، يان دانا شىيعەت و قانۇونانە ب تىنى مافى خودىيە، و ھەر كەسەكى قى مافى بىدەتە خۆ يان كەسەكى دى، ئەم وى شرك ب خودى كر، و تەموھيدا وى د پەرسەتنى داشكاند، و ئىك ژ بناخەيىن عەقىدە و باودرييا ئىسلامى ئەمە حوكىدارى دېيت بۇ خودى ب تىنى بت، وەكى د ئايەتەكى دا ھاتى: ﴿إِنَّ أَكْثَمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَّا الَّذِينَ عَبَدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الَّذِينَ أَقْرَبُوا إِلَيْهِمْ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ الظَّالِمِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ يەعنى: حوكىمى راست و حەق بىن خودى ب تىپىيە، وى چو ھەۋپىشك نىن، وى فەرمان دايىه كۆز وى پېشقەتر ھوين خۆ نەئىخەنە بىن فەرمانا كەسى دى، و پەرسەتنا وى ب تىنى بىكەن، و ئەقەيە دىنى راست يىن چو خوارى تىدا نە، بەلىنى پەرسەنا مەرقان قىتى چەندى نزانن.

ژ وان مفایيىن د قىتى حەدىسى دا ھەين ب كورتى:

۱- حوكىدارى ب تىنى دېيت بۇ خودى بت، چونكى وى ب تىنى مافى دانا شىيعەتى و حەلالكىن و حەرامكىن ھەيە.

۲- ههچيي گوهدارييا کمهسه کن دی ژ بلى خودي بکهت، د وى تشتى دا
يى خودى فهرمان پى نهكربت، و باوهر بکهت کو وى کمهسى ژى ژ بلى خودى يان
د گەل خودى مافى فرمانان ھەيء، ئەو ھنگى دكەفته د شركى دا.

۳- ھندهك مرۆڤ ھمنه عەقلى خۆ گەلهك دېيىن، و دخوازن عەقلى وان
زىيدەرى ئىككى يى دانا شريعەت و قانونان بت، لەو ھەر (نهصصەكا شەرعى)
يا ھەبت ئەگەر ل دويش عەقلى وان نەبت، ئەو وى (تمئویل) دكەن، يان دهاقىشىن،
و ئەقە سەرداچوون و بەرزەبۇونەكا ئاشكەرايە.. و د عەقىدەيا ئىسلامى دا ئەصل
و بناخە كىتاب و سوننەتە، ھەر چەندە ئەم ل وى باوھرىيەنە كو نەھصىن شەرعى
يىن دورست و عەقلى مەرۆڭى يى ساخلمە دىرى ئىك نىين.

هەلويستى مۇسلمانلىق دورسەت ڈ زەمانلىق و وەرگەريانىن وە

(٤٤) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : « قَالَ اللَّهُ تَعَالَى : يُؤْذِنِي ابْنُ آدَمَ، يَسْبُ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ، يَبْدِي الْأَمْرَ، أُقْلِبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ » وَفِي رِوَايَةٍ : « لَا تَسْبُوا الدَّهْرَ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الدَّهْرُ » .

رواه البخاري و مسلم

ئەبوو ھوردىرىه - خودى ئىزىزى بىت - دېئىرەت: پىيغەمبەرى سلافلەنى بن - گۆت: خودايىن پاك و بلند گۆتىيىه: كورى ئادەمى من دېيشىينىت خەبەران دېئىرەت زەمانى، و ئەنزم زەمان، كار د دەستى من دايىه، ئەز شەف و رۆزان وەردگىپ. و د رىوايەتكا دى دا ھاتىيىه: خەبەران نەبىئىنە زەمانى، ھندى خودتىيە ئەمە زەمان.

بۇخارى و مۇسلم قەدگۈھىزىن

زەمان زېرىنا شەف و رۆزانە، و ئاشكەرايە كود چارچووفەيى شەف و رۆزان دا پويىدان چى دىن، چ دخوش بىن چ دنخوش بىن، و ژ بناخەيىن باودرىيىن د ئىسلامى د ئەمە مەرۆڤى مۇسلمان بىزانت و باودرى ھەبت كۆھر تىشىتكىن د ژىنا وى دا روى بىدەت يېن خوش بىت بۇ وى يان يېن نەخوش بىت، ب قەدەرا

خودی چن دبت، و تشتته ک ئەگەر خودی حمز نەکرت چن نابت، و ئەقە ئېك
ژ شەش ستوپىنین باوەرىيىتىنە د ئىسلامنى دا، و گەلەك جاران ئەم دېيىن دەمىن
كەسەك ژ حالى خۆ بىزار دبت، يان رويدانىن زيانا وي وي بىنتەنگ دكەن، ئەم
تىرىن كەريا خۆ دودىشىنە زەمانى، و چى گۆتنە كەرىت بىت بۇ شەف و رۆزان پال
دەدت، و پىغەمبەر -سلافلىقىن- د ۋىن گۆتنا خۆ دا مە ل هندى ھشىار دكەت
كۆئىم خەبەران نەبىيىرنە زەمانى؛ چونكى ئەف كارە ئىشاندىنە بۇ خودى، و دەمىن
حەدىس دېيىت: ئىشاندىنە.. مەخسىد پى ئەمو نىينە زيان -حاشا- دگەتە خودى،
يان ئەم پى كەيم دبت، نەخىر، بەلكى مەخسىد پى ئەمۇ ئەقە كارەكە خودى پى
خۆش نىينە و ئەمۇ يىن ژى رازى نىينە.

و كرنا بەحسى زەمانى ب خرابى سى رەنگە:

ئېك: هەچىيىن هزر كەت كۆزەمان ب خۆ خرابىيىن دگەتىنە وي، و بۇ وى
نەخۆش دكەت، ئەقە كافر دبت، چونكى ئەمۇ ئافراندنا كارى بۇ ئېكىن ژىلى خودى
پال دەدت، وەكى وان موشركان ئەمۇن گۈزت: خودايىن باشىيىن ھەيە و خودايىن
خرابىيىن ھەيە.

دۇ: هەچىيىن هزر بىكەت خودىيە كارى باش و خراب دئىنەتىنە رېتكا وي، بەلىنى
زەمان ئەگەر و وەسیلەيا گەھشتىنە خرابىيىتىنە بۇ وى، و ئەمۇ چارچوۋەيە يىن
نەخۆشى تىدا دگەتىنە، لمۇ ئەمۇ خەبەران دېيىتە زەمانى، ئەقە ئەمۇ كارى حەرامە
يىن حەدىس بەحس ژى دكەت.

سى: ئەگەر مەرۆڤ دەمەكى ژ زەمانى ب ھندەك سالۆخەتىن كەيت و بۇ
مەرۆڤى نەدخۆش سالۆخ بەدەت، نە بۇ كەيىمكىن و ھاۋىتىن، بەلكى بۇ دياركىن
واقۇنى، وەكى كول رۆزەكى مەرۆڤ بىكەفتە تەنگاڭا فى و دۇوارىيىن، ۋېنجا بېزت:

فلان رۆژ يان فلان شەف يا نەخوش بۇو، يان يان دژوار بۇو، يان ئەف رۆژه نەئىتەقە.. وەندى، ئەقە دورستە ھەر چەندە يا باشتىر ئەوه مەرۆز وى ژى نەكەت.

و دەمى خودى دېيىت: ئەزم زەمان، و پىغەمبەر - سلاٹلىنى بن - دېيىت: خودىيە زەمان.. مەحسىد پى، وەكى ھەر ژ خەدىسى ب خۇ ئاشكەرا دبت، ئەوه ئەز زەمانى ب رېقە دېم، و قەدەر د دەست من دايە.

ژ وان مفایىن د قى خەدىسى دا ھەين ب كورتى:

١- ھەر تىشىتى د زەمانى دا بىتە سەرى مەرۆزلى ب قەدەرا خودىيە، يىن خۇش بت يان يىن نەخوش، و زەمان ب خۇ نەشىت تىشىتى بىكەت.

٢- چى نابت مەرۆز گۆتنىن سەقەت يان خەبەران بىيىتە زەمانى، چونكى ئەوىز زەمانى ب رېقە دېت خودىيە، و ئەگەر مە باودرى ھەبت كۆئەوا د زەمانى دا دئىتە سەرى مە ب خودىيە و د گەلەنلىرى ژى ئەم بەھا قىيىنە زەمانى، مەعنە ئەم يىن دەھا قىيىنە قەدەرا خودى، و ئەقە كارەكى حەرامە.

٣- گەلەك جاران تىشىتى بۆ مەرۆزلى نەخوش دئىتە سەرى، بەلىنى فايىدىن وى تىدا ھەيە، وەكى پىشتى ھنگى بۆ وى ديار دبت، قىيىجا شەرت نىنە بۆ مەرۆزلى خراب بت دەمى نەخوشىيەك ژ زەمانى دگەھتى!

ئەھلەتە وەھىدە حەتا قىامەتلىق دە مىن

(٤٥) عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ شُهَاسَةَ الْمَهْرِيِّ: قَالَ كُنْتُ عِنْدَ مَسْلَمَةَ بْنِ مُخَلَّدٍ وَعِنْدُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: لَا تَقُومُ السَّاعَةُ إِلَّا عَلَى شِرَارِ الْخَلْقِ، هُمْ شَرُّ مِنْ أَهْلِ الْجَاهِلِيَّةِ، لَا يَدْعُونَ اللَّهَ بِشَيْءٍ إِلَّا رَدَهُ عَلَيْهِمْ. فَبَيْنَمَا هُمْ عَلَى ذَلِكَ أَقْبَلَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ، فَقَالَ لَهُ مَسْلَمَةُ: يَا عُقْبَةً اسْمَعْ مَا يَقُولُ عَبْدُ اللَّهِ. فَقَالَ عُقْبَةُ: هُوَ أَعْلَمُ، وَأَمَا أَنَا فَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ: «لَا تَزَالُ عِصَابَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى أَمْرِ اللَّهِ، قَاهِرِينَ لِعَدُوِّهِمْ، لَا يُضُرُّهُمْ مَنْ خَالَفُوهُمْ حَتَّى تَأْتِيهِمُ السَّاعَةُ وَهُمْ عَلَى ذَلِكَ» فَقَالَ: عَبْدُ اللَّهِ أَجْلُ، ثُمَّ يَبْعَثُ اللَّهُ رِيحًا كَرِيمًا إِلَيْهِمْ عَلَى ذَلِكَ، مَسْهَا مَسْهَا مَسْ الحَرِيرِ، فَلَا تَرُكُ نَفْسًا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنَ الإِيمَانِ إِلَّا قَبَضَتُهُ، ثُمَّ يَقْرَى شِرَارُ النَّاسِ عَلَيْهِمْ تَقُومُ السَّاعَةُ.

رواه مسلم

عەبدىرىھەمانى كورى شۇ ما سىھىپى مەھرى - خودى ئىنى رازى بىت- دېيىرت: ئەزىز نىك مەسلىمەپى كورى موخەللەدى بىووم، و عەبدىللاھى كورى عەمرى ل نىك بىوو، عەبدىللاھى گۆت: قىامەت ل سەر خرابىتىرىن مەرقۇقان رادىت، ئەو خرابىتىن ژ خەلکى

جاھلییەتى، ئەو داخوازا تىشتكى ژ خودى ناكەن ئەگەر ل وان نەزېرىنىت، و دەمىن ئەو دوهسا عوقبەيىن كورى عامرى هات، ئينا مەسلەمەي گۆتى: گوھى خۇ بدئ عەبدىللاھ يىچ دېرىت، وي گۆت: ئەو زاناتره، و من ب خۇ گوھ ل پىغەمبەرى -سلافلىنى بن- بسوويە دگۆت: دەستەكەك ژ ئومەمتا من دى مىين شەپى ل سەر دىنى خودى كەن، و دوزمەتىن خۇ بىتازار كەن، ئەوئىن دژاتىياسا وان دكەن چۈزىانى ناگەھىنىنى، حەتا قىامەت دگەھتە وان و ئەو دوهسا. عەبدىللاھى گۆت: وەيە، پاشى خودى بايەكى دەنیرت وەكى بېھنا مسىكىيە، و وەكى ئاقرمىشى يىن نازكە، ئەو نەفسەكا ھندى دندكەكى باودرى د دلى دا ھەبت ناھىلت ئەگەر نەستىپىت، پاشى خراپىن مەۋلان دەمەن، قىامەت ل سەر وان رادبىت.

موسلم ۋەدگوھىزىت

ھىقىيما مە ژ خودايىن مەزن ئەوھە مە بکەتە ژ ئەھلى تەھوھيدى، دويىكەفتىيەن كىتاب و سوننەتى ل سەر رېيازا پىشىسييەن ۋى ئومەمتى، ئەوئىن خۇرماگىرتى ل سەر حەقىيىن دەمەن.

و حەمد ل بەراھىيىن و دووماھىيىن بۆ خودايىن مەزن بت.

ناٺه رولک

پر	بابهت
۵	پيشگوتن
۷	ئيخلاص و پاقشيا ئئيهتن يا فدره د هدمى گوتون و كياران دا
۹	تموحيد خويقى خودييە ل سفر بەنبيان
۱۲	ئيكمىن واجبى ئەم بەرى خەلکى بەدینى تموحيد
۱۵	تموحيدا خودى كوفرا ب طاغۇوتى دخوازت
۱۷	تەوحيد ئەگمرا چونا بەحەشتىيە و شرك ئەگمرا چونا جەھنەمېيە
۱۹	دواعيا ئيكلەن دى ژ بلى خودى شركە
۲۱	مەزنلىرىن گونەد ل نك خودى شركە
۲۳	رېمەتى شركا بچويكتە
۲۷	دوعا عييادتە
۲۸	بەايىن تەوحيدى و كو ئەوه خودانى دېتە بەحەشتى
۳۰	ئەھلىي تەوحيدى هەر و هەر نامىننە د جەھنەمەن دا
۳۲	پسيار و هاريكارىيە بەس ژ خودى دئيتە داخوازكەن
۳۴	كارىن خودى بۆ كسى ژ بلى وي نائينە پالدان
۳۷	ئاشكەراكىنا تمامكەرتەن تموحيدى
۴۱	تموحيد دادىيە و شرك زۇردارىيە
۴۳	نەزىر دېيتىت بۆ خودى بت

۴۵	ژ ترسا کەفتنا د شرکى دا عىيادەتى خودى ل جەنلىق شرکى نەكە
۴۸	مەلعونە يېن قوربانان نە بۆ خودى بىدەت
۵۰	حەرامە رىستakan بىكەنە ستوپىن حەيوانەتى بۆ پاراستنا وان ژ چاقان
۵۳	ل بەرخۈركىدا نقشتى و بازىندان ژ شرکىيە
۵۶	خۆپاراستنا ب خودى ژ تەوھىدىيە
۵۹	مفا و زيان د دەست پېغەمبەرى ب خۇزى دا نىنە
۶۲	(غولوو) د دينى و مروڭان دا چىن نابت چونكى ئەم مروڙقى دېتە هيلاكتى
۶۵	ئاقاکرنا مزگەفتان و كرنا نقىۋان ل سەر قەبران دىشى تەوھىد و باودرىيەتىيە
۷۰	كىنه خرابىرىن مەرۆڤ؟
۷۲	ھندەك ژ ئومىمەتا تەوھىدى جارەكى دى ل شرکى دزفۇنەقە
۷۵	سېرەبەندى تەوھىدا خودانى دشكىيەت
۷۸	خېڭىزانكى كارەكى حەرامە
۸۱	سويند دېتى ب خودى بت
۸۳	خۆدويىركىدا ژ وان پەيچىن شۇبەپەيا شرکى تىيدا
۸۵	تەوھىدا خودى ھندى دخوازىت حۆكم يېن وى بت نە يېن كەسى دى
۸۸	ھەلوىستىن موسىلمانى يېن دورست ژ زەمانى
۹۱	ئەھلىتى تەوھىدى حەتا قىيامەتى دى مىين